

**«Қазақстан қор биржасы» АҚ**  
**Шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік**

*2022 жылға арналған  
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен қоса*



## МАЗМҰНЫ

**Басшылықтың 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікті дайындау және бекіту үшін жауапкершілік туралы мәлімдемесі**

### ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

Жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есеп.....	1
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп .....	2
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп .....	3
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп .....	4

### ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕП БЕРУШІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы .....	5
2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері.....	6
3. Есеп саясатының негізгі ережелері.....	9
4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары .....	25
5. Комиссиялық кірістер .....	26
6. Пайыздық кірістер .....	27
7. Операционные расходы .....	27
8. Салық салу .....	28
9. Акцияға түскен пайда.....	29
10. Ақшалай қаражат және оның баламалары .....	29
11. Кредиттік ұйымдардағы қаражат және кері репо операциялары .....	30
12. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері .....	30
13. Инвестициялық бағалы қағаздар.....	30
14. Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар .....	31
15. Қауымдастырылған компанияға инвестициялар .....	31
16. Негізгі құралдар.....	32
17. Материалдық емес активтер .....	33
18. Берілген аванстар.....	34
19. Басқа активтер мен міндеттемелер .....	34
20. Клирингтік қатысушылардың қаражаты.....	34
21. Жарғылық капитал .....	35
22. Келісімдік және шартты міндеттемелер .....	36
23. Тәуекелдерді басқару саясаты.....	37
24. Әділ құнды бағалау .....	43
25. Қаржы құралдарын өзара есепке алу .....	46
26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау .....	47
27. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар .....	48
28. Есептік күннен кейін болған уақиғалар.....	49

**Басшылықтың 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікті дайындағаны және бекіткені үшін жауапкершілік туралы мәлімдемесі**

Ұсынылған аудиторлық қорытындыда қамтылған аудиторлар міндеттемелерінің сипаттамасымен бірге қарастырылуға тиісті төмендегі мәлімдеме «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі – «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қатысты басшылықтың<sup>1</sup> және аудиторлардың жауапкершілігін шектеу мақсатында жасалған.

«Қазақстан қор биржасы» АҚ басшылығы Халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес 2022 жылдың 31 желтоқсаны күнінің соңындағы жағдай бойынша оның қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қызметінің қаржылық нәтижелерін және 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы ақша қозғалысын және меншік капиталының өзгеруін дұрыс бейнелейтін шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауға жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есеп берушілікті дайындау кезінде басшылық мыналарға жауапты болады:

- есеп саясаты қағидағтарының дұрыс таңдалуын және қолданылуын қамтамасыз ету;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді, осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін түрде ұсыну;
- Топтың қаржылық жағдайына немесе қаржылық нәтижелеріне сол немесе басқа мәмілелердің, сондай-ақ басқа да уақиғалардың немесе жағдайлардың тигізген ықпалын ақпарат пайдаланушыларына түсінуге ҚЕХС талаптарын орындау жеткіліксіз болған жағдайларда қосымша ақпаратты ашу;
- Топтың жақын болашақта қызметін жалғастыру қабілеттілігін бағалау.

Топ басшылығы сондай-ақ мыналарға жауапты болады:

- Топта сенімді ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу мен қамтамасыз ету;
- Топтың мәмілелерін ашуға және түсіндіруге мүмкіндік беретін түрде есепті жүргізу, сондай-ақ кез келген күні Топтың қаржылық жағдайы туралы жеткілікті дәл ақпаратты ұсыну және қаржылық есеп берушіліктің ҚЕХС талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізу;
- Топ активтерінің сақталуын қамтамасыз ету бойынша барлық ақылға қонымды ықтимал шараларын қолдану;
- қаржылық және басқа да теріс пайдалануларды анықтау және болдырмау.

Топ басшылығы 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікті шығаруға 2023 жыл 17 сәуірде бекіткен.

**Басшылық атынан**

  
А.Ө. Алдамберген  
Басқарма Төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан

  
С.У. Ақыббекова  
Бас бухгалтер

<sup>1</sup> Қазақстан Республикасының «Бухгалтерлік есеп және қаржылық есеп берушілік туралы» Заңының 6-бабы 4-тармағының 2-абзацын ескере отырып, мұнда басшылық деп «Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасы түсініледі.



Тел.: +7 727 331 31 34  
Факс: +7 727 331 31 35  
info@bdoqz.com  
www.bdoqz.com

ТОО "BDO Qazaqstan"  
ул. Габдуллина, 6  
Алматы, Казахстан  
A15H4E3

Tel: +7 727 331 31 34  
Fax: +7 727 331 31 35  
info@bdoqz.com  
www.bdoqz.com

BDO Qazaqstan LLP  
6 Gabdullin Street  
Almaty, Kazakhstan  
A15H4E3

## ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБІ

### «Қазақстан қор биржасы» АҚ акционерлері мен Директорлар кеңесіне

#### Аудит нәтижелері бойынша қорытынды

##### Пікір

Біз қоса беріліп отырған 2022 жылғы 31 желтоқсанның соңындағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық есептіліктен, жиынтық кіріс туралы есептен, капиталындағы өзгерістер туралы есептен, көрсетілген күні аяқталған жылдағы ақша құралдарының қозғалысы туралы есептен, сондай-ақ, есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша сипаттамадан және өзге де түсіндірмелі ескертулерден тұратын «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі - Компания) қаржылық есептілік аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - «ХҚЕС») сәйкес дұрыс ұсынады.

##### Пікір білдіру үшін негіздеме

Біз Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Біздің осы стандарттарға сәйкес міндеттеріміз қорытындымыздың «Аудитордың қаржылық есептілік аудитін жүргізуге жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған этиканың халықаралық стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне (БЭХСК кодексі) және Қазақстандағы қаржылық есептілік аудитін жүргізуге қолданылатын этика талаптарына сәйкес біз Компанияға тәуелді емеспіз және осы талаптар мен Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне сәйкес біз өзге де этикалық міндеттерімізді орындадық. Біз өзіміз алған аудиторлық дәлелдемелер біздің пікір білдіруіміз үшін негіздеме болуға жеткілікті және тиісті болып табылады деп ойлаймыз.

##### Басқа да ақпарат

Басшылық басқа да ақпарат үшін жауапты болып табылады. Басқа да ақпаратқа жылдық есепте бар ақпарат кіреді, бірақ қаржылық есептілігі мен оған біздің аудиторлық есебіміз кірмейді. Жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін ұсынылады. Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілігі туралы пікіріміз басқа ақпаратқа тарамайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысандағы сенімділікті қамтамасыз ететін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргізуімізбен байланысты біздің міндетіміз басқа ақпаратпен танысу және осымен қатар басқа ақпарат пен қаржылық есептілік немесе аудит барысында біз алған біліміміздің арасында маңызды сәйкессіздік бар ма және басқа да ақпаратта өзге де мүмкін айтарлықтай бұрмалаушылықтар бар ма деген сұрақты қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз ондағы басқа ақпараттың айтарлықтай бұрмаланғаны туралы қорытындыға келсек, біз бұл туралы корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғаларды хабардар етуге міндеттіміз.



## **Басшылықтың және корпоративтік басқаруға, шоғырландырылған қаржылық есептілікке жауап беретін тұлғалардың жауапкершілігі**

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті ХҚЕС сәйкес дайындау және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателер салдарынан елеулі бұрмалаулар болмайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажетті деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашып көрсетуге және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниетті болған немесе оның тарату немесе қызметті тоқтатудан басқа қандай да бір өзге дұрыс баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметінің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілікті құрастыруға жауапты болады.

Корпоративті басқаруға жауап беретін тұлғалар Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты болады.

## **Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитін жүргізуге аудитордың жауапкершілігі**

Біздің мақсатымыз жосықсыз әрекеттер мен қателер салдарынан қаржылық есептіліктің мазмұнында және біздің пікіріміз қамтылатын аудиторлық қорытындыны шығаруда елеулі бұрмалаулар жоқ екеніне орынды сенімділікке қол жеткізуден тұрады. Орынды сенімділік дегеніміз сенімділіктің жоғары деңгейін білдіреді, бірақ, Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалаулар болған жағдайда, әрқашан оларды анықтаудың кепілі болып табылмайды. Бұрмалаулар жосықсыз әрекеттер мен қателер салдарынан болуы мүмкін және олар осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне жеке-жеке немесе жиынтық түрінде әсер етуі мүмкін екенін негізді түрде болжауға болса, маңызды болып саналады.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз бүкіл аудит бойында кәсіби пайымды қолданамыз және кәсіби күдікшілдікті сақтаймыз. Оның үстіне, біз келесіні орындаймыз:

- жосықсыз әрекеттер мен қателер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қарсы аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болып қызмет ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз.

Жосықсыз әрекеттер нәтижесіндегі елеулі бұрмалауларды анықтамау тәуекелі қатенің нәтижесіндегі елеулі бұрмалауларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені, жосықсыз әрекеттер келісім, жалғандық, қасақана қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтетін әрекеттерді қамтуы мүмкін;

- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатында, бірақ, Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, аудит үшін мәні бар ішкі бақылау жүйесі ұғымын аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаудың негізділігін және басшылық дайындаған ақпараттың тиісті ашып көрсетілуін бағалаймыз;
- қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды басшылықтың қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне маңызды күмәндану пайда болуы мүмкін оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздік бар ма, сол туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз маңызды белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытындыға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық қорытындымызда шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі ақпаратты тиісті ашып көрсетуге назар аударуымыз керек немесе егер мұндай ақпаратты ашып көрсету тиісті емес болып табылса, пікірімізді өзгертуіміз тиіс. Біздің тұжырымдар аудиторлық қорытындымыз жасалған күнге дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, алдағы оқиғалар мен жағдайлар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкеп соғуы мүмкін;
- ақпаратты ашып көрсетуді қоса алғанда, жалпы қаржылық есептілікті, оның құрылымы мен мазмұнын ұсынуға, сондай-ақ қаржылық есептілік өзінің негізінде жатқан операциялар мен

оқиғаларды олардың дұрыс ұсынылуын қамтамасыз етерліктей ұсынады ма, соған бағалау жүргіземіз.

- Бірлестірілген қаржылық есептілік туралы пікірімізді білдіру үшін. ұйымдардың қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдемелерді аламыз. Біз Топ аудитін басқару, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толық жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалармен, олардың назарына өзге ақпараттардан басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудиттің нәтижесі бойынша маңызды ескертулер туралы, соның ішінде аудит үдерісінде өзіміз анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің маңызды кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Аудитор

Р. К. Таипова

Қазақстан Республикасының білікті аудиторы  
Қазақстан Республикасының аудиторларына  
үміткерлерді аттестаттау жөніндегі аудиторлар  
палатасы Біліктілік комиссиясының 2000 жылғы  
18 қантарда берген № ҚМ – 0000497  
Аудитордың біліктілік куәлігі

Директор Р. Рахимбаев

«BDO Qazaqstan» ЖШС  
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі  
Қаржылық бақылау комитетінің 2021 жылғы 19  
наурызда берген № 21012748 мемлекеттік  
лицензиясы.

2023 жылдың 17 сәуірі

Алматы қ.

**ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП****2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған***(мың қазақстандық теңгемен)*

	<i>Еск.</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Комиссиялық кірістер	5	5.716.490	4.245.641
Пайыздық кірістер	6	6.432.441	3.067.027
Кредиттік залалдарға жұмсалған шығыстар		(282.754)	(121.446)
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда/(залал)		22.469	6.692
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын инвестициялардан кіріс		34.546	621
Басқа кірістер		19.474	6.300
<b>Операциялық кірістер</b>		<b>11.942.666</b>	<b>7.204.835</b>
Операциялық шығыстар	7	(3.989.493)	(2.911.661)
<b>Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда</b>		<b>7.953.173</b>	<b>4.293.174</b>
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	8	(1.134.019)	(388.039)
<b>Жылдағы пайда</b>		<b>6.819.154</b>	<b>3.905.135</b>
<b>Басқа жиынтық табыс</b>			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелуге жатпайтын басқа жиынтық табыс</i>			
Салықты шегергендегі негізгі құралдарды қайта бағалау	16	101.698	-
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдар бойынша залал			
Басқа жиынтық табыстың компоненттеріне жататын корпоративтік табыс салығы			
<b>Салықтарды шегергендегі жылдағы басқа жиынтық табыс</b>		<b>101.698</b>	<b>-</b>
<b>Жылдағы жиынтық табыс жиыны</b>		<b>6.920.852</b>	<b>3.905.135</b>
<b>Бір акцияға шаққандағы пайда</b>			
Базалық және бөлінген (теңгемен)	9	6.342.04	3.631.90

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:



А.Ө. Алдамберген  
Басқарма Төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан




С.У. Ақымбекова  
Бас бухгалтер

**ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП****2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған***(мың қазақстандық теңгемен)*


	Еск.	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
<b>Активтер</b>			
Ақшалай қаражат және оның баламалары	10	267.855.303	64.452.762
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	11	161.927	—
Кері репо операциялары	11	35.551.435	4.214.269
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	12	11.769.454.576	4.245.575.870
Инвестициялық бағалы қағаздар	13	31.889.236	34.379.345
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	14	21.053	21.053
Қауымдастырылған компанияға салынған инвестициялар	15	125.083	90.537
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер		117.314	78.297
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер		968	1.878
Негізгі құралдар	16	1.738.803	1.408.676
Материалдық емес активтер	17	1.616.142	1.307.888
Берілген аванстар	18	362.007	574.653
Басқа активтер	19	815.259	462.625
<b>Активтер жиыны</b>		<b>12.109.709.106</b>	<b>4.352.567.853</b>
<b>Міндеттемелер</b>			
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	20	312.809.343	86.830.269
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	12	11.769.454.576	4.245.575.870
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер		15.161	3.503
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	8	345.302	191.506
Алынған аванстар		90.876	51.206
Басқа міндеттемелер	19	359.034	201.537
<b>Міндеттемелер жиыны</b>		<b>12.083.074.292</b>	<b>4.332.853.891</b>
<b>Капитал</b>			
Жарғылық капитал	21	4.189.030	4.189.030
Сатып алынған меншікті акциялар	21	—	—
Әділ құн резерві	21	—	—
Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	21	183.658	90.986
Резервтер қоры	21	3.170.000	3.170.000
Бөлінбеген пайда		19.092.126	12.263.946
<b>Капитал жиыны</b>		<b>26.634.814</b>	<b>19.713.962</b>
<b>Міндеттеме мен капитал жиыны</b>		<b>12.109.709.106</b>	<b>4.352.567.853</b>

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:


  
 А.Ө. Алдамберген  
 Басқарма Төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан


  
 С.У. Ақымбекова  
 Бас бухгалтер



## КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған

(мың қазақстандық теңгемен)



Еск.	Жарғылық капитал	Сатып алынған меншікті акциялар	Әділ құн резерві	Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	Резервтер қоры	Бөлінбеген пайда	Капитал жиыны
2021 жыл 1 қаңтар	4.189.030	-	-	100.833	3.170.000	8.344.841	15.804.704
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	3.905.135	3.905.135
Бір жылдағы жиынтық табыс жиыны	-	-	-	-	-	3.905.135	3.905.135
Жарғылық капиталдың ұлғаюы	21	-	-	-	-	-	-
Қайта бағалау резервін амортизациялау	21	-	-	(9.847)	-	9.847	-
Өткен кезеңдердің түзетулері	-	-	-	-	-	4.123	4.123
2021 жыл 31 желтоқсан	4.189.030	-	-	90.986	3.170.000	12.263.946	19.713.962
Бір жылдағы пайда	-	-	-	-	-	6.819.154	6.819.154
Бір жылдағы жиынтық табыс жиыны	-	-	-	-	-	6.819.154	6.819.154
Негізгі құралдарды қайта бағалау	-	-	-	101.698	-	-	101.698
Қайта бағалау резервін амортизациялау	21	-	-	(9.026)	-	9.026	-
Өткен кезеңдердің түзетулері	21	-	-	-	-	-	-
2022 жыл 31 желтоқсан	4.189.030	-	-	183.658	3.170.000	19.092.126	26.634.814

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:



А.Ө. Алдамберген  
Басқарма Төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан



С.У. Ақыбекова  
Бас бухгалтер

## АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған

(мың қазақстандық теңгемен)



	Еск.	2022 жыл	2021 жыл
<b>Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары</b>			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		7.953.173	4.293.174
<b>Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы таза ақша ағындарымен салыстырып тексеру үшін түзетулер:</b>			
Кредиттік залалдар бойынша шығыстар		282.754	121.446
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша шығыс		130.339	59.250
Есептелген пайыздық кірістер		(6.432.441)	(3.067.027)
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді амортизациялау	7	421.995	318.911
Қауымдастырылған компанияға қатысудан түскен табыс		(34.546)	(621)
<b>Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістер</b>			
<i>Операциялық активтердің таза азаюы/(ұлғаюы)</i>			
Кері репо операциялары		31.337.166	4.214.269
Кредиттік ұымдардағы қаражат		(161.927)	1.296.477
Берілген аванстар		212.646	87.567
Басқа активтер		(369.424)	(200.994)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза ұлғаюы/(азаюы)</i>			
Клирингтік қатысушылардың қаражаты		190.422.317	17.558.768
Алынған аванстар		39.670	19.590
Басқа міндеттемелер		169.156	109.837
Алынған пайыздар		279.604	351.308
Төленген корпоративтік табыс салығы		(1.038.243)	(380.074)
<b>Операциялық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза түсуі/(жұмсалуы)</b>		<b>223.212.239</b>	<b>24.781.881</b>
<b>Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағындары</b>			
Негізгі құралдарды сатып алу	16	(376.189)	(176.667)
Материалдық емес активтерді сатып алу	17	(214.339)	(427.258)
Материалдық емес активтердің құрамына капиталдандырылатын шығындар		(82.880)	(57.654)
Инвестициялық бағалы қағаздарды өтеуден түскен түсімді шегергенде инвестициялық бағалы қағаздарды сатып алу		(23.092.103)	(8.074.028)
<b>Инвестициялық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза жұмсалуы</b>		<b>(23.765.511)</b>	<b>(8.735.607)</b>
<b>Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындары</b>			
Жарғылық капиталдың ұлғаюынан түскен түсімдер	21	-	-
<b>Қаржылық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза түсімі</b>		<b>-</b>	<b>-</b>
Алмастыру бағамдары өзгерістерінің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсер етуі		4.238.959	1.665.545
Күтілетін кредиттік залалдардың ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсер етуі	10	(283.146)	(76.931)
<b>Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгеруі</b>		<b>203.402.541</b>	<b>17.634.888</b>
Жыл басындағы ақшалай қаражат және оның баламалары		64.452.762	46.817.874
<b>Жыл соңындағы ақшалай қаражат және оның баламалары</b>	10	<b>267.855.303</b>	<b>64.452.762</b>


Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:



А.Ө. Алдамберген  
Басқарма Төрағасы

2023 жыл 17 сәуір

Алматы, Қазақстан



С.У. Ақыбекова  
Бас бухгалтер

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 1. Қызмет сипаттамасы

«Қазақстан қор биржасы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Компания», «Биржа») 1993 жылы 17 қарашада Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған.

Қазіргі таңда Компания Алматы қ. Әділет департаменті Бостандық ауданы Әділет басқармасының 2004 жылғы 7 қаңтарда берген № 1952-1910-01-АҚ заңды тұлға қайта тіркеу туралы куәліктің негізінде әрекет етеді.

Бағалы қағаздар нарығындағы Компанияның қызметі мыналардың негізінде жүзеге асырылады:

- 1) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын бақылау және қадағалау комитетінің Бағалы қағаздар нарығында қызметті жүзеге асыруға берген 2012 жылғы 19 шілдедегі № 4.2.3/1 лицензияның. Лицензия бағалы қағаздар нарығында келесі қызмет түрлерін жүзеге асыруға құқық береді:
  - бағалы қағаздарды және басқа қаржы құралдарын саудалауды ұйымдастыру жөніндегі қызмет;
  - бағалы қағаздар нарығында қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызмет;
- 2) Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің ұлттық және шетел валютасымен банк операцияларын жүргізуге берген 2021 жылғы 30 қаңтардағы № 4.3.8 лицензияның. Лицензия келесі банк операцияларын жүргізуге құқық береді:
  - банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын банктер мен ұйымдардың корреспонденттік шоттарын ашу және жүргізу;
  - аудару операциялары: жеке және заңды тұлғалардың төлемдер мен ақша аудару бойынша тапсырмаларын орындау;
  - заңды тұлғалардың банк шоттарын ашу және жүргізу;
  - қолма-қол шетел валютасымен алмастыру операцияларын ұйымдастырудан басқа, шетел валютасымен алмастыру операцияларын ұйымдастыру.

Компанияның заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, А15Е2У0, Алматы қ., Байзақов к-сі, 280, «Almaty Towers» көпфункционалды кешенінің солтүстік мұнарасы, 8-қабат.

Биржаның негізгі қызметі – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бағалы қағаздарды және басқа қаржы құралдарын саудалауды ұйымдастыру.

Биржаның ілеспе қызмет түрлері – қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызмет, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру жөніндегі қызмет, ақпарат беру және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де қызметтер.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша әрқайсысына Компанияның орналастырылған акцияларының жалпы санының 5% астам құратын мөлшердегі жай акциялары тиесілі акционерлер келесі түрде көрсетілген:

	2022 жыл 31 желтоқсан, %	2021 жыл 31 желтоқсан, %
<b>Акционерлер</b>		
Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі РММ	46,99	46,99
«Московская Биржа ММВБ-РТС» жария акционерлік қоғамы	13,10	13,10
«Коммекс-Өмір» сақтандыру компаниясы» АҚ	7,64	7,64
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	6,79	6,79
Шуатаева Роза Шарипбаевна		5,02
«Bolashaq Trade Group» ЖШС	5,02	
Басқалары (жеке-жеке 5% астамын иеленетіндер)	20,46	20,46
<b>Жиыны</b>	<b>100,00</b>	<b>100,00</b>

Қазақстан Республикасының «Бағалы қағаздар рыногы туралы» заңының (бұдан әрі – «Заң») 84-бабы 2-тармағына сәйкес, акционер Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі болып табылатын жағдайды қоспағанда, сауда-саттықты ұйымдастырушының әрбір акционерінің өзінің үлестес тұлғаларымен бірлескен үлесі орналастырылған акциялардың жалпы санынан 20% аспауға тиіс.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 1. Қызмет сипаттамасы (жалғасы)

2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар бойы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі – ҚРҰБ) Қоғамның капиталында қомақты үлесі бар акционер болып табылады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік Компанияның және келесі еншілес ұйымның (бұдан әрі – «Топ») қаржылық есептілігін қамтиды:

Атауы	Қызметін жүргізетін ел	Қызмет түрі	Иелену/дауыстар үлесі, %	
			2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
«KASE Клирингтік орталығы» АҚ Қазақстан Республикасы		Сақтандыру және зейнетақымен қамсыздандырудан басқа, қаржылық көрсетілетін қызмет саласындағы өзге де қосалқы қызмет	100	100

2022 жылғы 21 наусымда акционерлік қоғам болып қайта құру нысанында «eTrade.kz» ЖШС қайта құру жолымен құрылған «KASE Клирингтік орталығы» АҚ (бұдан әрі – КАСС) тіркелді. 2022 жылдың 19 қазанында КАСС акцияларын шығару аңдатпасын мемлекеттік тіркеу жүзеге асырылды. Компания 2022 жылдың 1 қарашасында КАСС 55 акциясын (100% акция) иеленді.

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы қауымдастырылған компания туралы ақпарат берілген

Атауы	Қызметті жүргізу елі	Қызмет түрі	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
			Иелену/ дауыс үлесі, %	Иелену/ дауыс үлесі, %
ТОО «РТРС»	Қазақстан	Услуги по аренде	50	50
			Жарғылық капиталға салым	Жарғылық капиталға салым
			135.000	135.000
			135.000	135.000

2022 жылы «РТРС» ЖШС қорытынды пайдасы 69.092 мың теңгені құрады (2021 жылы - қорытынды пайда 1.242 мың теңге). 2022 жылдың 31 желтоқсанында қауымдасқан компанияға салынған инвестициялардың баланстық құны 125.083 мың теңгені (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 90.537 мың теңге) құрады.

## 2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері

### Жалпы бөлім

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік Халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарына (бұдан әрі – ҚЕХС) сәйкес дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік, «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде белгілеген қағидатты қоспағанда, нақты шығындар бойынша есеп қағидатына сәйкес дайындалған. Мысалы, басқа жиынтық табыс пен негізгі құралдар арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржылық активтер (топтары: ғимарат, жер, көлік құралдары) әділ құны бойынша бағаланды.

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік, бір акцияға шаққандағы деректерді қоспағанда немесе өзгесі көрсетілмеген болса, мың қазақстандық теңгемен (бұдан әрі – «теңге») ұсынылған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік Топ әрекет ететін ұйым болып табылады және өз қызметін жақын болашақта үздіксіз жалғастырады деген жорамалды ескере отырып дайындалған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 2. Қаржылық есеп берушілікті дайындау негіздері (жалғасы)

### Сыртқы экономикалық факторлардың әсері

2022 жылы Covid-19 пандемиясы әлемдік экономикаға, сондай-ақ жеткізу тізбегіне әсер етуді жалғастырды. алайда, 2020 және 2021 жылдардағы тәжірибеден туындайтын Компания басшылығының бағалауы бойынша, Covid-19 пандемиясы оның қызметіне айтарлықтай әсер еткен жоқ

Қазақстанда 2022 жылдың қаңтар айының басында баға белгілеудің нарықтық тетігіне көшуге байланысты сұйылтылған газ бағасының күрт өсуіне қарсы наразылықтар білдіру басталды. Наразылықтар Қазақстанның батысындағы газ өндіретін Жаңаөзен қаласында басталып, кейін Алматы мен елдің басқа қалаларына тарады. Наразылық білдірушілер экономикалық талаптардан саяси талаптарға, соның ішінде Үкіметтің қызметті доғаруы туралы талаптарға көшті.

4-5 қаңтарда Алматыдағы наразылықтар жаппай тәртіпсіздіктерге, соның ішінде үкімет ғимараттарын өртеп, тонауға ұласты, ал билік қаланы бақылаудан айырылды. Қазақстанда төтенше жағдай жарияланды. 6 қаңтарда Қазақстан Президентінің сұрауы бойынша Қазақстанда ҰҚШҰ операциясы жарияланған болатын, соның нәтижесінде 7 қаңтарда Қазақстан билігі елде тәртіптің қалпына келтірілгенін хабарлады.

Осы жағдайларда Компанияның жұмысы қатысушыларының 2022 жылдың 5 қаңтарында сауда жасауға және есеп айырысуларына мүмкіндік беретіндей ұйымдастырылды, бұл ретте қызметкерлердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында олардың нақты түрде қатысуы барынша азайтылды. Сондай-ақ, ақырында орын алған сол күні интернет байланысынан айырылу қаупін ескере отырып, «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ-мен резервтік байланыс арнасына көшу жүзеге асырылды, бұл интернет ажыратылғаннан кейін де клиринг пен есеп айырысуды аяқтауға мүмкіндік берді. 2022 жылғы 06 қаңтарда Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі мен ҚРҰБ бірлескен бұйрықпен 2022 жылғы 6 қаңтардан бастап қаржы нарығының барлық субъектілерінің, оның ішінде банктердің, брокерлік ұйымдардың, Биржаның, «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ және «Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» РМК, қызметін уақытша тоқтату туралы шешім қабылдады.

2022 жылғы 6 қаңтарда 2022 жылғы 6 қаңтардағы есеп айырысу күнімен қор және валюта нарықтарындағы барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді/талаптарды орындау күнін келесі есеп айырысу күні 10 қаңтарға ауыстыру қажеттілігі туралы шешім қабылданды.

2022 жылғы 9 қаңтарда ҚРҰБ «Қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету шаралары туралы» ақпараттық хабарламаны жариялады, онда интернет желісінің тұрақсыз жұмыс істеуіне және Алматы қаласында және басқа аймақтарда жалғасып жатқан терроризмге қарсы операцияға байланысты, халық пен бизнес үшін банктік қызмет көрсетудің басымдылығы мен әлеуметтік маңыздылығын ескере отырып, банк жүйесінің жұмысын қалпына келтіру кезең-кезеңімен жүзеге асырылады деп айтылған болатын. Жалғасып жатқан төтенше жағдайға және коменданттық сағаттың сақталып жатқан шектеулеріне байланысты және бұдан әрі террористтік қауіп-қатердің жоғары деңгейінің сақталуына байланысты, 2022 жылдың 10 қаңтары мен 21 қаңтары аралығында Биржада барлық биржалық нарықтарда сауда жүргізудің қысқартылған тәртібі әрекет етті.

2022 жылдың 24 ақпанында Ресей Федерациясы Украинада арнайы әскери операцияға кірісті. Бұл уақиға Ресей нарығына айтарлықтай әсер етті.

Қазақстандық нарықта KASE индексінің төмендеуі 24 ақпанда 5% - дан асты, теңгенің долларға шаққандағы бағамы 6,6% - ға төмендеді және сауда күнінің соңында бір АҚШ доллары үшін 465,99 теңгені құрады.

Валюта бағамына қысымды төмендету мақсатында ҚРҰБ базалық мөлшерлемені шұғыл түрде 10,25%-дан 13,5%-ға дейін көтерді. Қазақстанның қаржы нарығына қысымның күшеюі жағдайында ҚРҰБ және Үкімет бірлескен іс-әрекеттер жоспарын жүзеге асыруға кірісті.

Әскери операция Ресей Федерациясына және жекелеген заңды және жеке тұлғаларға қарсы халықаралық санкцияларға, соның ішінде елді әлемдік экономикадан ішінара оқшаулауға, Ресей Федерациясының бірқатар халықаралық ұйымдарға қатысуын шектеуге әкелді. Әлемдік ауқымда жоғарыда аталған санкциялар халықаралық сауданың қысқаруына, жеткізу тізбегіндегі үзілістерге әкелді, нәтижесінде азық-түлік пен энергия бағасының күрт өсуіне әкелді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 2. Қаржылық есеп берушілікте дайындау негіздері (жалғасы)

Өзгермелі геосаяси жағдай мен халықаралық биржалық нарықтардың конъюктурасы жағдайында базалық мөлшерлемені көтеру жағдайында Биржа ықтимал ықтимал тәуекелдерді барынша азайтуға бағытталған шаралар қабылдады. Орталық контрагенттің тәуекел-менеджмент жүйесіне сәйкес Биржа бірқатар екінші деңгейдегі банктерді санкциялар тізіміне енгізудің салдарын азайту үшін қажетті шараларды қабылдады.

Ресейлік компаниялар мен олардың еншілес ұйымдарына қатысты санкциялардың енгізілуіне байланысты Биржа осы санкциялардың оның қызметіне әсерін азайту және қайталама санкцияларды қолдану қаупін болдырмау үшін бірқатар шаралар қабылдады. Атап айтқанда, "Сбербанк" ЖАҚ – да (Ресей Федерациясы) корреспонденттік қызмет көрсету және оның қазақстандық еншілес ұйымында - "Ресей Сбербанк" АҚ еншілес Банкінде брокерлік қызмет көрсетуді аяқтау тоқтатылды. Биржа "Halyk Finance" Қазақстан Халық банкінің еншілес ұйымы" АҚ-мен номиналды ұстау ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығымен брокерлік қызметтер көрсетуге шарт жасасты, сондай-ақ биржада "Halyk Global Markets" АҚ-мен брокерлік қызметтер көрсетуге қолданыстағы шарт болды.

Компания басшылығы санкцияларды енгізуге байланысты уақиғалар Компания қызметінің үздіксіздігіне әсер етпейді деп санайды. Компания басшылығы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді де, кез келген санкциялық тәуекелдерді де бақылайды және жақын арада компанияның тұрақтылығын сақтау және бизнесін дамыту үшін қажетті шараларды қабылдайды.

### Бағалаулардың белгісіздігі

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ақпарат қолжетімді болғанына қарай, Топ ККЗ бағалауды, қаржылық құралдардың әділ құнын бағалауды жүргізген кезде күтілетін болашақ ақша ағындарының қайта қаралған бағалауларын көрсетті.

### Қайта жіктеулер

2021 жылы Топ активті, атап айтқанда «РТРС» ЖШС жарғылық капиталындағы қатысу үлесін сатуға арналған ретінде жіктеуді тоқтатты, себебі осы активті сатуға арналған деп тануға мүмкіндік беретін критерийлер ҚЕХС (IFRS 5) сәйкес бұдан былай қанағаттанбады. Топ басшылығы осы активті сату ниетінен бас тарту туралы шешім қабылдады, өйткені Басшылық «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ-мен жақын арада мәміле жасасуды аз ықтималды уақиға деп санайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері

#### Шоғырлану негізі

Еншілес компаниялар, яғни Топ олардың қызметін бақылауды жүзеге асыратын ұйымдар, шоғырланады. Топтың инвестиция нисанына қатысудан түскен кірістердің өзгеру тәуекеліне ұшыраған немесе осындай кірістер алуға құқығы бар, сондай-ақ инвестиция нисанына қатысты өз өкілеттігін жүзеге асыру арқылы осы кірістерге әсер ету мүмкіндігі болған кезде бақылау жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ келесі талаптар орындалған жағдайда ғана инвестиция нисанын бақылайды:

- Топтың инвестиция нисанына қатысты өкілеттіктерінің бар болуы (яғни, инвестиция нисанының маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін қазір бар құқықтары);
- Топтың инвестиция нисанына қатысудан түскен кірістердің өзгеруіне ұшырағыштығы немесе осындай кірістерді алуға құқықтарының бар болуы;
- Топтың кірістер мөлшеріне әсер ету үшін инвестиция нисанына қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігінің бар болуы.

Әдетте, дауыс беру құқығының көпшілігі бақылаудың бар болуына негіз болады деп болжанады. Осындай жормалады растау үшін және Топтың инвестиция нисанына қатысты дауыс беру құқығының көпшілігі немесе ұқсас құқықтары аз болған жағдайда, Топ осы инвестиция нисанына қатысты өкілеттігі бар болуын бағалау кезінде барлық маңызды фактілер мен жағдайларды ескереді:

- инвестиция нисанындағы басқа дауыс беру құқықтарын ұстаушылармен келісім (-лер);
- басқа келісімдерде көзделген құқықтар;
- Топта бар дауыс беру құқықтары және ықтимал дауыс беру құқықтары.

Еншілес ұйымдардың шоғырлануы оларды бақылау Топқа ауысқан күннен басталады және бақылаудан айырылған күні тоқтатылады. Барлық топшілік операциялар, қалдықтар және осындай операциялар бойынша іске асырылмаған кірістер толығымен алынып тасталады; тиісті операция табысталаатын активтің құнсыздануын дәлелдеген жағдайлардан басқа, іске асырылмаған шығындар да жойылады. Қажет болған жағдайда еншілес ұйымдардың есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін оған түзетулер енгізіледі.

Бақылаудан айырылмай еншілес ұйымдағы қатысу үлесін өзгерту меншікті капиталмен операция ретінде есепке алынады. Еншілес ұйымның шығындары, тіпті бұл теріс сальдоға әкелсе де, бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатқызылады.

Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылса, ол еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелерін (соның ішінде оған қатысты гудвилді), бақыланбайтын қатысу үлестерінің теңгерімдік құнын, капиталда көрсетілген жинақталған бағам айырмаларын тануды тоқтатады; алынған өтемнің әділ құнын, қалған инвестицияның әділ құнын, операция нәтижесінде пайда немесе залал құрамында туындаған артық немесе тапшылықты таниды; бұдан бұрын басқа жиынтық табыс құрамында танылған компоненттердегі бас ұйымның үлесін пайда немесе залал құрамына қайта жіктейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС-ке түзетулер

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікті дайындау кезінде қабылданған есеп қағидаттары, жаңа ҚЕХС-пен және 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енген ҚЕХС түсіндірмелерін қоспағанда, 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді. Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген басқа ҚЕХС, ҚЕХС-ке түзетулер мен түсіндірулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Топ 2022 жылы төменде аталған ҚЕХС-ке түзетулерді алғаш рет қолданды, бұл ретте олар оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

#### ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзету - «Қаржы құралдары»

ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетуде - қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін «10% тест» өткізген кезде комиссиялық сыйақы.

Түзетуде ұйым жаңа немесе өзгертілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастапқы қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай ерекшеленетінін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомалары түсіндіріледі. Мұндай сомаларға тек белгілі бір несие беруші мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар, соның ішінде несие беруші немесе қарыз алушы екінші Тараптың атынан Төлеген немесе алған комиссиялық сыйақы кіреді.

Бұл түзетулер Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

#### 16 ҚЕХС (IAS) түзетулері – «Негізгі құралдар»

ҚЕХС (IAS) 16-ға сәйкес, активтің құнын жеткізуге және пайдалануға жұмсалатын кез-келген шығындарды, соның ішінде активтің дұрыс жұмыс істеуін тексеруге жұмсалатын шығындарды қамтиды.

Түзетулер негізгі құралдардың бастапқы құнынан активті мақсатына сай пайдалануға дайындау кезеңінде өндірілген өнімді сатудан алынған соманы шегеруге тыйым салады. Оның орнына сатудан түскен кірістер мен тиісті шығындар пайда немесе залал ретінде танылады. Мұндай активтердің құнын бағалау үшін ұйым амортизацияны есепке алмай, «Қорлар» 2 ҚЕХС (IAS) қолдануы керек, өйткені актив мақсатты пайдалануға әлі дайын емес.

Бұл түзетулер Топтың жеке қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені жеке қаржылық есеп берушілікте ұсынылған кезеңнің ең ерте басталу (немесе одан кейін) күні пайдалануға қолжетімді болған осындай негізгі құралдар объектілері өндіріген бұйымдарды сату болмады.

#### ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39, ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 4, ҚЕХС (IFRS) 16-ға түзетулері – «Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы

ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау» түзетулері базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы тікелей әсер ететін барлық хеджирлеу қатынастарына қолданылатын бірқатар босатуларды қарастырады. Базалық пайыздық мөлшерлемені реформалау, егер оны қолдану нәтижесінде хеджирлеу объектісі бойынша немесе хеджирлеу құралы бойынша базалық пайыздық мөлшерлемеге негізделген ақша ағындарының пайда болу мерзімдері және/немесе шамасына қатысты белгісіздіктер туындаса, хеджирлеу қатынастарына әсер етеді.

Бұл түзетулер Топтың жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.



(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері (жалғасы)

**ҚЕХС (IFRS) 1-ге түзету - Халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарын алғаш рет қолдану**

ҚЕХС-тің өзгеруі (IFRS) 1 ҚЕХС-ті алғаш рет қолданатын еншілес компанияларға қатысты. Еншілес ұйымға, егер ол ҚЕХС-ты Бас компаниядан кейін қолдана бастаса, босатуды қолдануға рұқсат етіледі. Осы босатуды қолданатын ұйымдар бас ұйым көрсеткен және оның ҚЕХС-ке ауысқан күнінен бастап жинақталған сомаларды көрсете отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалай алады. Бұл түзету 1 ҚЕХС (IFRS) бойынша бірдей босатуды пайдаланатын қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға да қатысты. Осы түзетуге сәйкес, ҚЕХС(IFRS) 1-нің D16 (a) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым, егер шоғырландыру мақсаттары мен бірлестік нәтижелерін көрсету үшін ешқандай түзетулер жасалмаса, бас ұйымның ҚЕХС-қа көшу күнін негізге ала отырып, бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалауға құқылы бизнес, оның аясында бас ұйым аталған еншілес ұйымды сатып алды. Бұл түзету 1 ҚЕХС (IFRS) D16 (a) тармағын қолдану туралы шешім қабылдаған қауымдастырылған ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қолданылады.

**ҚЕХС (IFRS) 3-ке түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»**

Түзетулер нәтижесінде ҚЕХС жөніндегі кеңестің «тұжырымдамалық негіздерінің» бұрынғы редакциясына сілтемелер осы құжаттағы талаптарға елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған «тұжырымдамалық негіздердің» қолданыстағы редакциясына сілтемелерге ауыстырылды. Түзетулер нәтижесінде 37 «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер» ҚЕХС (IAS) қолдану саласына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күннің» ықтимал кірістері мен шығындарының туындауын болдырмау үшін 3 «Бизнесі біріктіру» ҚЕХС (IFRS) тану принципінен ерекшелік қосылды немесе ҚРМФО (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмелері, егер олар жекелеген операциялар шеңберінде туындаса. Осы ерекшелікке сәйкес, «тұжырымдамалық негіздер» ережелерін қолданудың орнына ұйымдар сатып алу күнінде міндеттеме бар-жоғын анықтау үшін ҚЕХС (IAS) 37 өлшемдерін немесе ҚРМКО (IFRIC) 21 түсіндірмелерін қолдануы керек. ҚЕХС (IFRS) 3 мәтініне енгізілген түзетулердің нәтижесінде сатып алу күніне шартты активті тануға жол берілмейтінін түсіндіретін жаңа абзац қосылды.

Бұл түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені қарастырылып отырған кезеңде осы түзетулердің қолданысына жататын шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

**37 ҚЕХС (IAS) түзетулері - «Ауыртпалықты шарттар – шартты орындауға арналған шығындар, құрылыс келісімшартын есепке алудың практикалық иллюстрациясы»**

«Резервтер, шартты міндеттемелер және шартты активтер» 37 ҚЕХС-ке (IAS) сәйкес міндеттемелерді орындауға сөзсіз шығындар күтілетін экономикалық пайдадан асатын ауыртпалықты шарт болып саналады.

Түзету шарттың шығынын бағалау кезінде компания қандай шығындарды қамту керек екенін анықтайды. Сонымен шартты орындауға тікелей шығындарға мыналар кіреді:

- 1) шартты орындауға арналған қосымша шығындар (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдарды);
- 2) шартты орындауға тікелей байланысты шығындарды бөлу (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын негізгі құралдар объектісі бойынша амортизациялық аударымдарды бөлу).

Бұрын кейбір ұйымдар шартты орындау шығындарына тек қосымша шығындарды қосқандықтан, түзетуді қолдану ауыртпалық шарт бойынша резервтердің үлкен көлемін тануға мүмкіндік береді.

Ұйым түзетулерді бірінші рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күнінде (бастапқы қолдану күні) өзінің барлық міндеттерін әлі орындамаған шарттарға осы түзетулерді қолдануы тиіс. Ұйым салыстырмалы ақпаратты қайта есептей алмайды. Оның орнына ұйым осы түзетулерді бастапқы қолданудың жиынтық әсерін бөлінбеген пайданың кіріспе сальдосына түзету ретінде немесе егер қажет болса, бастапқы қолдану күніндегі меншікті капиталдың басқа құрамдас бөлігі ретінде мойындауы керек.

Бұл түзетулер компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері (жалғасы)

#### 41 ҚЕХС-ке (IAS) түзету - «Ауыл шаруашылығы»

Бұл түзету 41 ҚЕХС-тің (IAS) 22 тармағындағы ұйымдардың 41 ҚЕХС (IAS) қолдану саласына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке қоспайтыны туралы талапты алып тастайды.

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне әсер етпеді, өйткені қарастырылып отырған кезеңде осы түзетулердің қолданысына жататын активтер, шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді.

#### ҚЕХС 17 (IFRS) түзетулері - «Сақтандыру шарттары»

2021 жылғы желтоқсанда жарияланған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын 17 «Сақтандыру шарттары» ҚЕХС (IFRS) түзетулері.

Бұл стандарт қазіргі уақытта сақтандыру шарттарын есепке алудың кең ауқымды тәжірибесіне мүмкіндік беретіні 4 «Сақтандыру шарттары» ҚЕХС-ке (IFRS) ауыстырады. ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» сақтандыру компаниялары мен сақтандыру бизнесі бар топтардың, сақтандыру шарттары мен инвестициялық шарттардың дискрециялық қатысу шарттарымен есепке алу тәсілін түбегейлі өзгертеді.

17 ҚЕХС талаптары белгілі бір сақтандыру ұйымына тән жеке тәуекелді ескере отырып, төлем қабілеттілігін бағалауға тұжырымдамалық жаңа тәсілді ұсынатын Solvency II еуропалық стандартының элементтерін қамтиды.

2023 жылы 17 ҚЕХС бойынша есептер 4 ҚЕХС-пен қатар ұсынылатын болады.

Сақтандыру ұйымдарының пруденциалдық нормативтеріне сақтандыру міндеттемелерінің негізсіз өзгерістерінің айла-шарғы жасауын және ықпалын болдырмау мақсатында реттеуші есеп берушілік өзгеріссіз қалады.

#### ҚЕХС (IAS) 8 түзетулері – «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» (есеп саясаты мен бухгалтерлік бағалаудың өзгеруі туралы иллюстрациялар)

IASB ҚЕХС (IAS) 8-ге түзетулер енгізіп, бухгалтерлік бағалауды «қаржылық есеп берушіліктегі ақшалай сомалар, олардың бағасы белгісіздікпен байланысты» деп анықтайды (monetary amounts in financial statements that are subject to measurement uncertainty).

Есеп саясаты қаржылық есеп берушіліктегі баптарды бағалаудың белгісіздігімен байланысты тәсілмен бағалауды талап етуі мүмкін. Яғни, есеп саясаты мұндай баптарды тікелей байқауға болмайтын, бірақ бағалануы керек ақшалай сомада бағалауды талап етуі мүмкін.

Бұл жағдайда Компания есеп саясатында қойылған мақсатқа жету үшін бухгалтерлік бағалауды жасайды. Бухгалтерлік бағалауды орындау қол жетімді соңғы сенімді ақпаратқа негізделген пайымдауларды немесе болжамдарды пайдалануды қамтиды.

2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)*



### **3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)**

#### **Жаңа ҚЕХС қолдану, ҚЕХС түсіндірмелері және ҚЕХС түзетулері (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 12 түзетулері – «Табыс салығы» - бір операция нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу»

2021 жылдың мамырында жарияланған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын 12 «Табыс салығы» ҚЕХС (IAS) түзетулері.

Басқарма бұл түзетулерді ұйымдардың активтерді де, міндеттемелерді де бастапқы тануға әкелетін жалдау және пайдаланудан шығару міндеттемелері сияқты операциялар мен уақиғалар бойынша кейінге қалдырылған салықты есепке алу жолындағы сәйкессіздіктерді азайту үшін енгізді.

Түзетулер IAS 12 сәйкес бастапқы танудан алып тастау аясын тарылтады, осылайша алып тастау салық салынатын және шегерілетін уақыттық айырмашылықтардың тең болуына әкелетін операцияларға қолданылмайды.

Түзетулер сонымен қатар міндеттемелерді өтеу төлемдерінің салық мақсатындағы шегерімі (қолданылатын салық заңнамасына сәйкес) мұндай шегерімдер қаржылық есеп берушілікте танылған міндеттеме (және пайыздық шығыстар) немесе байланысты актив (және пайыздық шығыстар) үшін салық салу мақсаттарына сәйкес келетіндігі туралы пайымдау мәселесі екенін көрсетеді.

Бұл шешім актив пен міндеттемені бастапқы тану кезінде уақытша айырмашылықтардың бар-жоғын анықтау үшін маңызды.

ҚЕХС (IAS) 1 «Қаржылық есеп берушілікті ұсыну», ҚЕХС бойынша №2 практикалық ұсынымда «маңыздылығы туралы пайымдауларды қалыптастыру» және ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер және ондағы қателер» 2021 жылдың ақпанында жарияланған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын түзетулер.

Бұл түзетулер есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуді және қаржылық есеп берушілікті пайдаланушыларға бағалау мәндеріндегі өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер арасындағы айырмашылықты жүргізуге көмектесуге бағытталған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Әділ құнды бағалау

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны (ПЗӨҚ) бойынша және басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны (БЖТӨҚ) бойынша көрсетілетін қаржы құралдарын және негізгі құралдар (топтар: ғимарат, жер, көлік құралдары) сияқты қаржылық емес активтерді әділ құны бойынша әрбір есептік күнге бағалайды.

Әділ құн – активті сатқан кезде алынатын немесе бағалау күніндегі нарық қатысушылары арасындағы әдеттегі мәміле барысында міндеттемені тапсыру кезінде төленетін баға болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені тапсыру мақсатындағы мәміле осылай жүзеге асырылады деп ойластырады:

- осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі болып табылатын нарықта; немесе
- негізгі нарық жоқ болғанда, осы актив немесе міндеттемеге қатысты ең тиімді нарықта.

Топтың негізгі немесе ең тиімді нарыққа қолжетімділігі болуы керек. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны, егер нарық қатысушылары өздерінің ең жақсы экономикалық мүдделерінде әрекет ететін болса, нарық қатысушылары активке немесе міндеттемеге баға белгілеу кезінде пайдаланатын жорамалдар арқылы бағаланады. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушының активті ең жақсы және ең тиімді пайдалану арқылы немесе оны осы активті ең жақсы және ең тиімді пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сату арқылы экономикалық пайда жасау қабілетін ескереді.

Топ осы мән-жайларда орынды және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді, сонымен бірге релевантты бақыланатын бастапқы деректерді максималды пайдалануға және бақыланбайтын бастапқы деректерді пайдалануды барынша азайтуға мүмкіндік беретін бағалау үлгілерін пайдаланады. Әділ құны шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікте бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер әділ құнды жалпы бағалау үшін маңызды болып табылатын, ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде, төменде сипатталған әділ құн иерархиясы аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – белсенді нарықтарда ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белгіленген бағалар (түзетілмейтін).
- 2-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалмайтын болып табылатын бағалау үлгілері.

Шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікте қайталанатын негізде танылатын активтер мен міндеттемелер жағдайында, Топ жіктеуді қайта талдау арқылы иерархия деңгейлері арасында оларды ауыстыру қажеттілігі әрбір есептік кезеңнің соңында белгілейді (ең төменгі деңгейдегі, әділ құнды жалпы бағалау үшін маңызды болып табылатын деректер негізінде).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Қаржылық активтер мен міндеттемелер

##### *Бастапқы тану*

##### *Тану күні*

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді стандартты талаптармен сатып алу немесе сату мәмілені жасау күніне, яғни Топ активті немесе міндеттемені сатып алуға міндеттемесін өзіне алған күніне көрсетіледі. Стандартты талаптармен сатып алуға немесе сатуға нарықта қалыптасқан ережелерде не келісімдерде белгіленген мерзім ішінде активтер мен міндеттемелерді жеткізуді талап ететін шарттың шеңберінде қаржылық активтер мен міндеттемелерді сатып алу немесе сату жатады.

##### *Бастапқы бағалау*

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының жіктелуі шарт талаптарына және құралдарды басқару үшін пайдаланылатын бизнес үлгіге байланысты. Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер ПЗӘҚ бойынша бағаланатын жағдайларды қоспағанда, қаржы құралдары мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда бастапқыда әділ құн бойынша бағаланады.

##### *Қаржылық активтер мен міндеттемелерді бағалау санаттары*

Топ активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес үлгісі және активтердің шарттық талаптары негізінде мыналар бойынша бағаланатын деп жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- БЖТӘҚ;
- ПЗӘҚ.

Топ туынды құралдарды және саудалауға арналған құралдарды ПЗӘҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Егер мұндай жіктеу бағалау немесе тану қағидаттарын тиынақсыздықты жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, Топ өз қалауы бойынша қаржы құралдарын ПЗӘҚ бойынша бағаланған ретінде жіктей алады.

Қарыз және қаржылық кепілдіктер беру бойынша міндеттемелерден басқа, қаржылық міндеттемелер, егер олар саудалауға арналған және туынды құрал болып табылса, амортизацияланған құны немесе ПЗӘҚ бойынша бағаланады немесе ұйымның қалауы бойынша әділ құн бойынша бағаланған ретінде жіктеледі.

##### *Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттік ұйымдардағы қаражат, инвестициялық бағалы қағаздар*

Топ кредиттік ұйымдардағы қаражатты және басқа қаржылық инвестицияларды, келесі талаптардың екеуі де орындалғанда ғана амортизацияланған құны бойынша бағалайды:

- қаржылық актив мақсатында шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржылық активтерді ұстау болатын бизнес үлгісі шеңберінде ұсталады;
- қаржылық активтің шарттық талаптары негізгі борыш сомасы мен өтелмеген негізгі борыш сомасы бойынша пайыздар есебіне төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын аталған күндері алуға себепші болады (SPPI).

Осы талаптар төменде толығырақ қарастырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Қаржылық активтер мен міндеттемелер (жалғасы)

*Бизнес үлгісін бағалау*

Топ бизнес үлгісін белгілі бір бизнес мақсатына жету үшін топтастырылған қаржылық активтердің қалай басқарылатынын ең жақсы көрсететін деңгейде белгілейді.

Топтың бизнес үлгісі бақыланатын факторларға негізделген, олар:

- бизнес үлгісінің нәтижелілігі және осы бизнес үлгісінің шеңберінде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі қалай бағаланытыны және бұл ақпарат ұйымның негізгі басқарушы персоналына қалай жеткізілетіні;
- бизнес үлгісінің нәтижелілігіне (және осы бизнес үлгісінің шеңберінде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер және, атап айтқанда, осы тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлерге сыйақы қалай төленеді (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- сатылымдардың күтілетін жиілігі, көлемі және мерзімі де Топтың бизнес үлгісін бағалау кезінде маңызды аспектілері болып табылады.

Егер бастапқы танудан кейінгі ақша ағындары Топ күткеннен өзгеше түрде өткізілсе, Топ осы бизнес үлгісінің шеңберінде ұсталатын қалған қаржылық активтердің жіктелуін өзгертпейді, бірақ мұндай ақпаратты жақын арада құрылған немесе жақын арада сатып алынған қаржылық активтерді бағалау кезінде ескереді.

*«Негізгі борыш және өтелмеген негізгі борыш бөлігіне пайыздар есебіне ғана төлемдер» тесті (SPPI тесті)*

Жіктеу үдерісінің екінші кезеңінің аясында Топ шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары негізгі борыш және өтелмеген негізгі борыш бөлігіне пайыздар есебіне ғана төлемдер болып табылады ма екенін анықтау үшін қаржылық активтің шарттық талаптарын бағалайды (SPPI тесті деп аталады).

Осы тесттің мақсаттары үшін «негізгі борыш сомасы» қаржылық активтің бастапқы тану кезіндегі әділ құны болып табылады және ол осы қаржылық активтің қолданылу мерзімі ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер негізгі борыш сомасын өтеу есебіне төлемдер немесе сыйлықақы/дисконт амортизациясы болса).

Кредит шарты шеңберінде пайыздың ең маңызды элементтері әдетте ақшаның уақытша құнын өтеу және кредиттік тәуекелді өтеу болып табылады. SPPI тестін өткізу үшін Топ пайымдауларды қолданады және орынды факторларды қарастырады, мысалы, қаржылық актив қандай валютада екенін және пайыздық мөлшерлемесі белгіленген кезеңді.

Сонымен бірге, тәуекелдерге ұшырағыштыққа немесе шартта көзделген базалық кредиттік келісімге байланысты емес ақша ағындарының құбылмалылығына елеулі әсер етпейтін шарттық талаптар негізгі борыш сомасы мен өтелмеген талаптар негізгі борыш сомасының бөлігіне пайыздарды төлеу ғана болып табылатын шартта көзделген ақша ағындарын туындауына себепші болмайды. Мұндай жағдайларда қаржылық активті ПЗӘҚ бойынша бағалау керек.

*БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар*

Кейде Топ үлестік құралдарға салынатын кейбір инвестицияларды бастапқы тану кезінде, егер олар «Қаржы құралдары: ұсыну» 32 ҚЕХС (IAS) бойынша үлестік құрал анықтамасына сәйкес келсе және саудалауға арналмаған болса, оларды, кейінгі күшін жою құқығынсыз, БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар ретінде жіктеу туралы шешім қабылдайды. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша жеке қабылданады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### **3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)**

#### **Қаржылық активтер мен міндеттемелер (жалғасы)**

*БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар (жалғасы)*

Осындай үлестік құралдар бойынша кірістер мен шығындар ешқашан пайда немесе залалға қайта жіктелмейді. Топ осындай құралдың бастапқы құнының бір бөлігін өтеу ретінде осындай түсімдерден пайда көретін жағдайларды қоспағанда, дивидендтер алу құқығы белгіленген кезде дивидендтер пайда немесе залал құрамында басқа кіріс ретінде танылады. Бұл жағдайда пайда басқа жиынтық табыс құрамында танылады. БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар құнсыздануды бағалауға жатпайды. Мұндай құралдар істен шыққан кезде қайта бағалау бойынша жинақталған резерв бөлінбеген пайда құрамына ауыстырылады.

#### **Қаржылық активтер мен міндеттемелерді қайта жіктеу**

Топ қаржылық активтерді басқарудың бизнес үлгісін өзгертетін ерекше жағдайларды қоспағанда, Топ қаржылық активтерді бастапқы танудан кейін қайта жіктемейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді. Топ 2022 жылы қаржылық активтер мен міндеттемелерді қайта жіктеген жоқ.

#### **Ақшалай қаражат және оның баламалары**

Ақшалай қаражатқа және оның баламаларына қандай да бір шарттық міндеттемелермен ауыртпалық салынбаған, пайда болған күннен бастап тоқсан күн ішінде өтеу мерзімі бар, қолма-қол ақшалай қаражат, ҚРҰБ-дегі қаражат және кредиттік ұйымдардағы қаражат кіреді.

#### **Репо операциялары, кері репо операциялары және бағалы қағаздармен жасалатын қарыздық операциялар**

Бағалы қағаздарды сату және кері сатып алу келісімдері (репо) есеп берушілікте қамтамасыз етілген қаржыландыру операциялары ретінде көрсетіледі. Репо операциялары бойынша өткізілген бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы бөлек есепте танылуын жалғастырады және егер контрагенттің шарт талаптарынағ немесе жалпы тәжірибеден шығатын осы бағалы қағаздарды сатуға немесе қайта кепілге беруге құқығы болса, репо операциялары бойынша кепілге берілген бағалы қағаздар санатына ауыстырылады. Тиісті міндеттемелер қаржылық жағдай туралы бөлек есепте репо операциялары ретінде көрсетіледі. Кері сату шарттары (кері репо) бойынша бағалы қағаздарды сатып алу қаржылық жағдай туралы бөлек есепте кері репо операциялары ретінде көрсетіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасы арасындағы айырмашылық пайыздық түсім ретінде қарастырылады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша репо операциясының қолданылу мерзімі ішінде есептеледі.

Контрагенттерге қарыз талаптары бойынша берілген бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілуін жалғастыруда. Қарыз талаптары бойынша тартылған бағалы қағаздар үшінші тұлғаларға өткізілген кезде ғана қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Бұл жағдайда сатып алу-сату мәмілесі жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепте ескеріледі. Мұндай бағалы қағаздарды қайтару міндеттемесі сауда операциялары міндеттемесі құрамында әділ құн бойынша көрсетіледі.

#### **Туынды қаржы құралдары**

Қалыпты қызмет барысында Топ валюталық және капитал нарықтарында әртүрлі туынды қаржы құралдарын (соның ішінде фьючерстер, форвардтар, своптар және опциондар) қолданады. Бұл қаржы құралдары саудалауға арналған және бастапқыда әділ құны бойынша танылады. Әділ құн белгіленген нарықтық бағалар немесе тиісті базалық құралдардың ағымдағы нарықтық және шарттық құнына негізделген бағалау үлгілері мен басқа факторлар негізінде анықталады. Оң әділ құны бар туынды қаржы құралдары активтер құрамында, ал теріс әділ құны туынды қаржы құралдары міндеттемелер құрамында көрсетіледі. Аталған құралдармен жасалатын операциялар бойынша пайда мен залал жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепте қаржы құралының түріне қарай саудалық бағалы қағаздармен жасалатын операциялар бойынша таза пайда/(залал) құрамында немесе шетел валютасындағы операциялар (сауда операциялары) бойынша таза пайда/(залал) құрамында көрсетіледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Жалдау

*Топ жалға алушы ретінде*

Топ қысқамерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға беруді қоспағанда, барлық жалдау шарттарын тану мен бағалаудың бірыңғай тәсілін қолданады. 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жалдау шарттары қысқамерзімді немесе құны төмен активтерді жалға беру шарттары болып табылған. Топ жалдау бойынша міндеттемелер мен пайдалану құқығы түріндегі активтерді танымаған.

#### Қысқамерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға беру

Топ қысқамерзімді жалдауды танудан босатуды қысқамерзімді жалдауға қатысты қысқамерзімді жалдау шарттарына (яғни, жалдау басталу күні 12 айдан астам емес қарастырылған жалдау мерзімі бар және сатып алу опционы жоқ шарттарға) қолданады. Топ сондай-ақ құны төмен активтерді жалға беруге қатысты танудан босатуды құны төмен дег. (бес мың долларына дейінгі) есептелетін кеңсе жабдығын жалға беру шарттарына қолданады. Қысқамерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға беру бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен жалдау шығысы ретінде танылады.

#### Қаржы құралдарын өзар есепке алу

Қаржылық актив пен қаржылық міндеттеме танылған сомаларды есепке алуға заңды түрде қорғалған құқық болған кезде және нетто негізінде есеп айырысу немесе активті өткізу мен бір мезгілде міндеттемені орындау ниеті болған кезде қаржылық жағдай туралы бірлестіріліген есепте көрсетілумен өзара есепке алынуға жатады. Есепке алуды жүзеге асыру құқығы болашақ уақиғаға байланысты болмауы керек және келесі жағдайлардың барлығында заңды түрде қорғалған болуы керек:

- қалыпты қызмет барысында;
- дефолт кезінде; және
- ұйымның немесе кез келген контрагенттің төлем қабілетсіздігі немесе банкроттығы жағдайында.

Бұл талаптар, әдетте, неттинг туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы бірлестіріліген есепте толық көлемде көрсетіледі.

#### Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату

##### *Қаржылық активтер*

Қаржылық активті (немесе, қолдануға болатын жерде – қаржылық активтің бір бөлігін немесе ұқсас қаржылық активтер тобының бөлігін) қаржылық жағдай туралы есепте тану тоқтатылады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағындарын алу құқығын үшінші тарапқа тапсырса немесе «транзиттік» келісімнің талаптары бойынша елеулі кідіріссіз алынған ақша ағындарын аудару міндеттемесін қабылдаса; және де
- Топ не (а) активтің барлық дерлік тәуекелдері мен пайдаларын тапсырған, немесе (б) активтің барлық тәуекелдері мен пайдаларын тапсырмаған, дегенмен сақтамайды да, бірақ осы активті бақылауды тапсырған.

Топ активтен ақша ағындарын алу құқығын тапсырған, бірақ онымен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен пайдаларды тапсырмаған да, сақтамаған да, сондай-ақ активке бақылауды тапсырмаған жағдайда, мұндай актив Топтың осы активке жалғасқан қатысуы шегінде есепте көрсетіледі. Тапсырылған актив бойынша кепілдік түріндегі активке қатысудың жалғасуы активтің бастапқы теңгерімдік құнының және Топқа төленуге ұсынылуы мүмкін ең жоғары өтем мөлшерінің ең аз мәні бойынша өлшенеді. Активке жалғасатын қатысу тапсырылатын активке шығарылған және/немесе сатып алынған опцион (соның ішінде есеп айырысуы ақшалай қаражатпен жасалатын опцион немесе ұқсас құрал) түріне айналса, Топтың жалғасатын қатысуының мөлшері – бұл әділ құн бойынша бағаланатын актив жөнінде шығарылған пут-опцион (соның ішінде есеп айырысуы ақшалай қаражатпен жасалатын опцион немесе ұқсас құрал) жағдайын қоспағанда, Топ сатып ала алатын тапсырылған активтің құны. Бұл жағдайда Топтың жалғасатын қатысуының мөлшері екі шаманың ең азы ретінде белгіленеді, олар: тапсырылатын активтің әділ құны және опционның орындалу бағасы.



(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### **3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)**

#### **Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату (жалғасы)**

##### ***Қаржылық активтер (жалғасы)***

###### *Шығынға жазу*

Қаржылық активтер Топ олардың құны өтелуін енді күтпеген жағдайда ғана жартылай немесе тұтас шығынға жазылады. Егер шығынға жазылуға жататын сома құнсыздануға арналған жинақталған резерв шамасынан жоғары болса, онда айырмашылық алдымен резервтің ұлғаюы ретінде есепке алынады, содан кейін ол жалпы теңгерімдік құнға қолданылады. Кез келген кейінгі өтеулер кредиттік залалдар бойынша шығыстарға жатқызылады. Шығынға жазу тануды тоқтатуды білдіреді.

##### ***Қаржылық міндеттемелер***

Қаржылық міндеттемені тану тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған кезде тоқтатылады.

Қазір бар бір қаржылық міндеттемені айтарлықтай басқа талаптар бойынша дәл сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемеге ауыстырылғанда немесе қазір бар міндеттеменің талаптары елеулі түрде өзгертілгенде, бастапқы міндеттемені тану тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме теңгерімдік құндағы міндеттемелер айырмашылығын пайда немесе залал құрамында танумен есепте көрсетіледі.

###### **Салық салу**

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері теңгерімдік міндеттемелер әдісін қолдана отырып, барлық уақытша айырмашылықтарға қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салықтар, кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салық гудвилді, активті немесе бизнестердің бірігуі болып табылмайтын және жүзеге асырылу кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалға да әсер етпейтін операция міндеттемесін бастапқы көрсету нәтижесінде туындаған жағдайды қоспағанда, активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен қаржылық есеп берушілік мақсатында олардың теңгерімдік құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері салық базасын азайтатын осы уақытша айырмашылықтар оған қарсы есепке алынуы мүмкін болашақта салық салынатын пайданы алудың ықтималдығы бар болған шамада ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері есептік күнге күшіне енген немесе іс жүзінде күшіне енген заңнаманы ескере отырып, активті өткізу немесе міндеттемені реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салық, уақытша айырмашылықтың қайтарылу мерзімі бақылауға көнген және уақытша айырмашылық жақын болашақта қайтарылуы ықтимал болған жағдайдарды қоспағанда, еншілес, қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялармен байланысты уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасында Топ қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі операциялық салықтар әрекет етеді. Бұл салықтар операциялық шығындар құрамында көрсетіледі.

###### **Негізгі құралдар**

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде, күнделікті қызмет көрсетуге жұмсалған шығындарды есепке алусыз бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Бұл құнға жабдықты ауыстыруға байланысты шығындар кіреді, олар тану критерийлеріне сәйкес келсе, туындаған кезде танылады.

Бастапқы танудан кейін ғимараттар мен құрылыстар, жер телімдері және автокөлік құралдары кейінгі жинақталған амортизацияны және құнсызданудан кейінгі жинақталған залалдарды шегергенде қайта бағалау күніндегі әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құны бойынша көрсетіледі. Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны мен оның теңгерімдік құны арасындағы елеулі айырмашылықтарды болдырмау үшін жеткілікті жиі орындалады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Негізгі құралдар (жалғасы)

Қайта бағалау күніндегі жинақталған амортизация активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып, жоққа шығарылады, және алынған сома активтің қайта бағаланған құны негізінде қайта есептеледі. Қайта бағалаудан түскен құн өсімі, бұрын пайда немесе залалда көрсетілген осы актив құнының бұрынғы азаюын қайтару сомаларын қоспағанда, негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде басқа жиынтық табыс құрамында көрсетіледі. Негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде көрсетілген дәл сол актив бойынша алдыңғы құн өсіміне қарсы осындай азаюды тікелей есепке алуды қоспағанда, қайта бағалаудан құн азаюы пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдарды қайта бағалау резервінен бөлінбеген пайда құрамына сомаларды жыл сайынғы аудару активтердің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация сомасы мен активтердің бастапқы құнынан есептелетін амортизация сомасы арасындағы айырмашылықтың бөлігінде жүзеге асырылады. Актив істен шыққан кезде қайта бағалау резервіне енгізілген тиісті сома бөлінбеген пайда құрамына аударылады.

Нысанның амортизациясы ол пайдалануға қолжетімді болған кезде басталады. Амортизация активтерді пайдалы қызмет етудің келесі есептеу мерзімдері ішінде сызықтық әдіспен есептеледі:

	<i>Жылдар</i>
Ғимараттар	40
Машиналар мен жабдық	3-15
Көлік құралдары	6,7
Басқасы	6-10

Активтердің өтімділік құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және амортизациясын есептеу әдістері әрбір есептік жылдың соңында талданады және қажет болған жағдайда түзетіледі.

Жөндеуге және қайта құруға жұмсалатын шығыстар, олар капиталдандыруға жататын жағдайларды қоспағанда, олар келтірілгеніне қарай шығыстарға жатқызылады және басқа операциялық шығыстар құрамына кіргізіледі.

#### Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер бағдарламалық жасақтаманы және лицензияларды қамтиды.

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда бастапқы құны бойынша есептеледі. Бизнесстерді біріктіру аясында сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны олардың сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған жинақталған залалдарды шегергенде бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайды қызмет ету мерзімі шектеулі немесе шектелмеген болады. Пайдалы қызмет ету мерзімі шектелген материалдық емес активтер олардың пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде амортизацияланады және материалдық емес активтің құнсыздануының белгілері бар болған кезде құнсыздануға бағаланады. Пайдалы қызмет ету мерзімі белгісіз материалдық емес активтерді амортизациялау мерзімі мен тәртібі әрбір есептік жылдың соңында кемінде жыл сайын талданады.

Төменде материалдық емес активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі берілген:

	<i>2022 жылы пайдаланылған, жылдардағы мерзімдер</i>
Ішкі әзірленетін бағдарламалық жасақтама	6-9
Басқа бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар	5-8
Басқасы	1-5

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Материалдық емес активтер (жалғасы)

Егер Топ материалдық емес активті жасаса, материалдық емес активті әзірлеуге жұмсалған шығыстар материалдық емес активтің өзіндік құнына қосылады және шарт талаптарына сәйкес материалдық емес активті мақсаты бойынша пайдалануға дайын болғанға дейін аяқталмаған құрылыс ретінде есепке алынады.

Ішкі жасалған материалдық емес активтің өзіндік құны материалдық емес актив тану критерийлеріне алғаш рет жарамды болған күннен бастап келтірілген келесі шығындардың сомасы болып табылады және тікелей бөлунуі немесе қисынды және дәйекті негізде оны әзірлеуге, жасауға, өндіруге және мақсаты бойынша пайдалануына дайындауға жатқызылуы мүмкін шығындарды қамтиды:

- 1) материалдық емес активті жасаған кезде пайдаланылған немесе тұтынылған материалдар мен қызметтерге жұмсалған шығыстарды;
- 2) материалдық емес активті жасаумен тікелей айналасатын жұмыскерлерге жұмсалатын еңбекақы мен басқа да шығыстарды (Топ, егер бұл жұмыс жоғарыда аталған барлық талаптарға сай болса, орындалған жұмыс туралы есептер негізінде бағдарламалық өнімдерді жөнге келтуімен тікелей айналасатын жұмыскерлердің сыйақысын капиталдандыруды жүзеге асырады);
- 3) заңды құқықты тіркеу үшін төленетін баждар, активті жасау үшін пайдаланылған патенттер мен лицензиялар сияқты, жасалатын активке тікелей қатысты кез келген шығындарды.

#### Сатуға арналған деп жіктелетін активтер

Топ айналымнан тыс активтерді (немесе істен шығатын топты), егер олардың теңгерімдік құнын өтеу көбінесе пайдалану барысында емес, өткізу мәмілесінің нәтижесінде жоспарланатын болса, сатуға арналған ретінде жіктейді. Ол үшін айналымнан тыс активтер (істен шығатын топ) мұндай активтерді (істен шығатын топты) сатудың әдеттегі, үлгілі талаптар болып табылатын талаптармен олардың қазіргі күйінде дереу сатуға қолжетімді болуы керек, бұл ретте оларды сату жоғары ықтималдық дәрежесімен сипатталуы тиіс.

Сатылудың жоғары ықтималдығы Топ басшылығының айналымнан тыс активті (немесе істен шығатын топты) өткізу жоспарын орындауға берік ниетін білдіреді. Бұл ретте сатып алушыны іздеу және осындай жоспарды орындау бойынша белсенді іс-әрекеттер бағдарламасын бастау қажет. Сонымен қатар, айналымнан тыс актив (немесе істен шығатын топ) оның ағымдағы әділ құнын ескере отырып, қолайлы баға бойынша өткізуге белсенді түрде ұсынылуы тиіс. Оның үстіне, сатуды аяқталған мәміле ретінде көрсетуі айналымнан тыс активтер (немесе істен шығатын топ) сатуға арналған ретінде жіктелген күннен бастап бір жыл ішінде күтілуі тиіс.

#### Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар

Қауымдастырылған ұйым – Топ оның қызметіне айтарлықтай әсер ететін ұйым. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес, бастапқы тану кезінде қауымдастырылған ұйымға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады, содан кейін олардың теңгерімдік құны сатып алу күнінен кейін инвестиция нысанының пайда немесе залалындағы инвестордың үлесін тану есебінен ұлғайтылады немесе азайтылады. Инвестордың инвестиция нысанының пайдасы немесе залалындағы үлесі Топтың пайдасы немесе залалы құрамында танылады. Пайданы бөлу нәтижесінде инвестиция нысанынан алынған қаражат инвестицияның теңгерімдік құнын төмендетеді.

#### Клирингілік қатысушылардың қаражаты

Клирингілік қатысушылар қаражатының басым бөлігін, операцияларды келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, Биржаның корреспонденттік шоттарында есептік күні орналастырылған валюта нарығы мүшелерінің ақшасы құрайды. Сонымен қатар, Директорлар кеңесінің 2018 жылғы 07 қыркүйектегі №26 шешімімен бекітілген Қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру қағидалары деген Биржаның ішкі құжатына сәйкес, әрбір клирингілік қатысушы қамтамасыз етудің белгілі бір деңгейін сақтауы және Биржаның корреспонденттік шотындағы кепілдік жарнаның төленуін қамтамасыз етуі тиіс, сондықтан клирингілік қатысушылардың кейбірі, сауда-саттықты келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, сауда күнінің соңында Биржаның корреспонденттік шотында ақша сомаларын қалдырады. Биржа оларды клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелер тен таниды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелері

Биржа биржалық сауда-саттықта жасалған барлық мәмілелер бойынша әрбір қатысушының тарапы бола отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында орталық контрагент ретінде әрекет етеді және олардың нетто негізде орындалуына кепілдік береді. Мұндай мәмілелер бойынша активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте Биржа бекітілген ішкі құжаттарға сәйкес белгілейтін күнделікті есеп айырысу бағалары негізінде есептелген таза әділ құны бойынша көрсетіледі. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер есептік кезеңнің соңындағы қор және валюта нарықтарындағы аяқталмаған мәмілелер бойынша орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелерін қамтиды.

#### Орталық контрагенттің қамтамасыз етуі

Биржа жеке және ұжымдық қамтамасыз ету жүйесін пайдалана отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында қатысушылардың алдындағы нетто міндеттемелердің орындалуына кепілдік береді. Қатысушының жеке қамтамасыз етуі оның қаржылық жағдайы негізінде белгіленетін, клирингтік қатысушыға берілген санатқа байланысты толық немесе жартылай болуы мүмкін.

Жартылай қамтамасыз ету талаптарымен жасалатын мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа клирингтік шоттарда есепке алынатын мәмілелер, осындай клирингтік қатысушылардың берген өтінімдері бойынша және белгілі бір биржалық нарықта үшін Биржаның ішкі әдістемелерімен белгіленген ерекшеліктерді ескерумен есептелген нетто міндеттемелерді жартылай қамтамасыз етуге талаптарды, сондай-ақ тиісті биржалық нарықта кепілдік жарнаны салуға талаптарды белгілейді. Толық жабу талаптарымен жасалған мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауын қамтамасыз ету ретінде, Биржа осындай мәмілелер жасау нәтижесінде туындаған қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабуға қойылатын талаптарды белгілейді. Толық жабумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа осындай клирингтік қатысушының барлық клирингтік шоттары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабу талаптарын белгілейді.

Орталық контрагенттің жартылай қамтамасыз ету мөлшеріне қойылатын талаптар Биржаның ішкі әдістемелер негізінде есептеледі және клирингтік қатысушының орталық контрагент алдындағы барлық қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерінің кредиттік және нарықтық тәуекелінің мөлшерін жабуы тиіс.

Қор нарығында, валюта нарығында және деривативтер нарығында жартылай қамтамасыз ету үшін қабылданатын қаржы құралдары – қатысушылар Биржаның корреспонденттік шоттарына аударатын теңге және АҚШ доллары.

Қор нарығында қамтамасыз ету ретінде клирингтік қатысушылар ақшадан басқа Биржада айналыстағы бағалы қағаздарды салады. Бұл бағалы қағаздар қор нарығының әрбір депоненті-клирингтік қатысушысының «Бағалы қағаздар Орталық депозитарийі» АҚ-дағы дербес шотытының қосалқы шоттарында (клиенттік және меншікті) «KASE» бөлімінде қамтамасыз ету ретінде есепке алынады, Биржаның активтері болып табылмайды және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді.

Клирингтік қатысушының ашық жайғасымдарын қамтамасыз ету үшін қамтамасыз ету және/немесе маржалық қамтамасыз ету жеткіліксіз болған жағдайда, клирингтік қатысушы қосымша қамтамасыз етуді енгізу немесе ашық жайғасымдар шамасын төмендеуіне әкелетін мәмілелер жасау арқылы Биржа қойған талапты орындауға міндетті.

Қамтамасыз етусіз клирингтік қатысушы қамтамасыз ету ұсынбайды және кепілдік жарналар төлемейді.

Клирингтік қатысушыларға мәмілелерді орындаудың ұжымдық қамтамасыз етуі – клирингтік резервтік және кепілдік қорлар. Резервтік қорлар әрбір биржалық нарық үшін Биржаның меншікті қаражаты есебінен қалыптасады. Кепілдік қорлар клирингтік қатысушылардың Биржаның корреспонденттік шотына қосқан клирингтік қатысушылардың кепілдік жарналары негізінде қалыптасады. Белгілі бір биржалық нарықта орталық контрагенттің қатысуымен сауда-саттық режимдерінде жасалған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін пайдаланылатын жекелеген кепілдік қорлары құрылуы мүмкін. Резервтік қорлар тек осы резервтік қор құрылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін ғана пайдаланылады. Кепілдік қорлардың қаражаты, биржалық нарықта дефолтты реттеу шеңберінде жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді қоспағанда, Биржаның және/немесе оның клирингтік қатысушыларының қандай да бір басқа міндеттемелерін орындалуын қамтамасыз ету ретінде пайдаланыла алмайды. Ұжымдық қамтамасыз ету жеке қамтамасыз ету құралдары жеткіліксіз болған жағдайда ғана қолданылады. Ұжымдық қамтамасыз етуді пайдалану тәртібі Топтың ішкі құжаттарында қарастырылған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Бағалау міндеттемелері

Бағалау міндеттемелері, егер Топтың өткендегі белгілі бір уақиғаның салдарынан олардың реттелуіне үлкен ықтималдық дәрежеде болашақ экономикалық пайданы қамтитын ресурстардың кетуін талап ететін және жеткілікті сенімділік дәрежеде бағалануы мүмкін заңды немесе іс жүзінде уағдалы міндеттемелері бар болса, мойындалады.

#### Зейнетақы төлемдері және қызметкерлерге төленетін басқа да сыйақылар бойынша міндеттемелер

Топтың жұмыс берушінің ағымдағы жарналарын жұмыскерлерге төленетін ағымдағы жалпы төлемдердің пайызы ретінде есептеуді көздейтін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа, қосымша зейнетақы бағдарламалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті еңбекақы жататын есептік кезеңде көрсетіледі. Бұдан басқа, Топ жұмыскерлерге еңбек қызметі аяқталғаннан кейін елеулі сыйақы төлемейді.

#### Капитал

##### *Жарғылық капитал*

Қарапайым акциялар және дискрециялық дивидендтерге құқығы бар өтеуге жатпайтын артықшылықты акциялар меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Бизнесерді біріктіру жағдайларынан басқа, жаңа акцияларды шығаруға тікелей қатысты үшінші тұлғалардың қызметтер ақысын төлеуге жұмсалған шығындар осы эмиссия нәтижесінде алынған соманы азайту ретінде меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан асқан сома қосымша капитал ретінде көрсетіледі.

##### *Меншікті сатып алынған акциялар*

Компания Компанияның акцияларын сатып алған жағдайда, төленген өтеу, соның ішінде табыс салығын шегергенде тиісті мәміле бойынша тиісті шығындар, олар жойылған немесе қайта шығарылған сәтке дейін меншікті сатып алынған акциялар ретінде меншікті капиталдың жалпы сомасынан шегеріледі. Мұндай акциялар кейіннен сатылған немесе қайта шығарылған кезде, алынған өтеу меншікті капитал құрамына қосылады. Меншікті сатып алынған акциялар орташа өлшемді құны бойынша есепке алынады.

##### *Дивидендтер*

Дивидендтер міндеттеме ретінде танылады және, егер олар есептік күнін қоса алғанда жарияланған жағдайда ғана, есептік күнге меншікті капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есептік күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есептік күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік шығарылуға бекітілген күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, есеп берушілікте ашылады.

#### Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат, егер оларды өтеуге байланысты ресурстардың кету ықтималдығы екіталай болған жағдайларды қоспағанда, қаржылық есеп берушілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат олармен байланысты экономикалық пайда алу ықтималдығы болған жағдайда қаржылық есеп берушілікте ашылады.

#### Кірістер мен шығыстарды тану

Түсім, егер Топтың экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және түсім сенімді түрде бағаланатын болса, танылады. Түсім қаржылық есеп берушілікте танылуы үшін келесі критерийлер де орындалуы керек:

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

*Пайыздық және соған ұқсас түсім мен шығыстар*

Топ кредиттік құнсызданған қаржылық активтерден басқа, қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша немесе БЖТӘҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржылық активтер бойынша пайыздық түсімді есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл ол бойынша дисконттау кезінде есептік болашақ ақша төлемдері немесе түсімдері қаржы құралының күтілетін қызмет ету мерзімі ішінде немесе қолдануға болатын жағдайда неғұрлым қысқа уақыт мезгілі ішінде қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза теңгерімдік құнына дәл келтірілетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын төлеу құқығы) және комиссиялық шығындар немесе тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын құралға тікелей қатысты қосымша шығындар ескеріледі, бірақ болашақ кредиттік шығындар есепке алынбайды. Қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің теңгерімдік құны Топ төлемдер немесе түсімдерді бағалауды қайта қараған кезде түзетіледі. Түзетілген теңгерімдік құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал теңгерімдік құнның өзгеруі пайыздық түсім немесе шығыс ретінде көрсетіледі.

*Комиссиялық кірістер*

Топ клиенттерге көрсететін әртүрлі қызмет түрлерінен комиссиялық кірістер алады. Комиссиялық кірістерді келесі екі санатқа бөлуге болады:

- *Белгілі бір уақыт мезгілі ішінде қызметтер көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер*

Белгілі бір уақыт мезгілі ішінде қызметтер көрсеткені үшін алынған комиссиялық тиісті орындау міндеттемелері орындалуына қарай осы кезең ішінде орындалуға есептеледі. Мұндай баптар комиссиялық кірістерді, листингілік және клирингілік алымдарды, ақпараттық қызметтерді, қашықтықтан қол жеткізу қызметтерін және мүшелік жарналарды қамтиды.

- *Операциялар жасау бойынша қызметтер көрсетуден алынған комиссиялық кірістер*

Үшінші тараптың атынан операция жасау бойынша келіссөздер жүргізу немесе оларға қатысу үшін алынған комиссиялық, мысалы, Топтың орындау міндеттемесі акцияларды немесе басқа бағалы қағаздарды сатып алу немесе бизнесті сатып алу немесе сату туралы келісім жасау болып табылатын болса, осындай операция аяқталған кезде танылады. Белгілі бір орындау міндеттемелерімен байланысты комиссиялық (немесе комиссиялықтың бір бөлігі) тиісті критерийлер орындалғаннан кейін танылады. Егер шартта айнымалы өтеу қарастырылған болса, комиссиялық кірістер айнымалы өтеуге тән белгісіздік кейіннен шешілген кезде түсімнің жинақталған қорытындысы болып танылған соманың айтарлықтай азаюы орын алмайды деген ықтималдықтың жоғары дәрежесінде ғана танылады.

#### **Шетел валютасын қайта санау**

Шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік Топтың функционалдық валютасы және есеп берушілікті ұсыну валютасы болып табылатын қазақстандық теңгемен ұсынылған. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жасалған күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта саналады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта саналады. Шетел валютасындағы операцияларды қайта санау кезінде туындайтын кірістер мен залалдар жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепте «Шетел валютасымен операциялар бойынша таза кіріс» бабында көрсетіледі. Шетел валютасындағы тарихи құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операция жасалған күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта саналады. Шетел валютасында әділ құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта саналады.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)*

### 3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

#### Шетел валютасын қайта санау (жалғасы)

Шетел валютасындағы операция бойынша шарттық айырбас бағамы мен осындай мәміле жасалған күнгі ресми бағам арасындағы айырмашылық шетел валютасындағы операциялар бойынша шығындар шегерілген кіріс құрамына қосылады. 2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы ресми бағамдар осындай болды:

	<i>2022 жыл 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жыл 31 желтоқсан</i>
KZT/USD	462,62	431,8
KZT/EUR	492,86	489,1
KZT/RUR	6,43	5,76
KZT/GBP	556,57	583,22

### 4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары

Топтың есеп саясатын қолдану үдерісінде басшылық өз пайымдауларын қолданды және шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікте танылған сомаларды белгілеген кезде бағалаулар жасады:

#### *Қаржы құралдарының әділ құны*

Егер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде белгілеу мүмкін болмаса, ол математикалық үлгілерді қамтитын әртүрлі бағалау үлгілерін пайдаланумен белгіленеді. Мұндай үлгілер үшін бастапқы деректер мүмкіндігінше байқалатын нарық негізінде анықталады; әйтпесе әділ құнды белгілеу үшін пайымдауды қолдану қажет. Қосымша ақпарат 24-ескертпеде берілген.

#### *Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау*

Топ қаржылық активтер мен дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға бағалау резервтерін (провизияларды) қалыптастырады. Мұндай резервтердің мөлшерін Топ қаржылық активтерге немесе олардың эмитенттеріне берілген кредиттік рейтингтерге, сондай-ақ қалыптастыру мерзімдері мен дебиторлық берешек мөлшеріне қарай белгілейді.

#### *Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы*

Әрбір есепті кезеңнің соңында Топ өзінің негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің баланстық құнын осындай активтердің құнсыздану белгілерін анықтау тұрғысынан тексереді. Басшылық ішкі және сыртқы факторларды талдау негізінде есепті күнге ықтимал құнсыздану белгілерінің болуын белгілейді. Құнсыздану белгілері болған жағдайда Топ өтелетін құнды бағалайды. Өтелетін құн сатуға жұмсалған шығындар мен пайдалану құндылығы шегеріле отырып, әділ құнның ең үлкені ретінде айқындалады. Генерациялайтын бірліктің өтелетін құнын айқындау басшылықтың бағаларын пайдалануды көздейді. Пайдалану құнын анықтау үшін пайдаланылған әдістерге ақшалай қаражаттың дисконтталған ағынының әдістері де кіреді. Пайдаланылатын әдіснамаларды қоса алғанда, бұл бағалаулар әділ құнға және сайып келгенде қаржылық емес активтердің кез келген құнсыздану сомасына немесе оны болашақ кезеңдерде қалпына келтіруге елеулі әсер етуі мүмкін.

2022 жылы Топ тәуелсіз бағалаушыны тарта отырып, негізгі құралдарды қайта бағалауды жүргізді. Осы қайта бағалау қорытындысы бойынша негізгі құралдардың баланстық құны әділ құнға жеткізілді (16-ескертпе). 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сыртқы және ішкі индикаторларды талдау нәтижелері бойынша Топ негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану белгілерін таппады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



#### 4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары (жалғасы)

##### Сот талқылаулары

ҚЕХС сәйкес Топ өткен уақиғаларға байланысты ағымдағы міндеттеме болған, экономикалық пайдаларды аудару мүмкін болған және оларды аударуға жұмсалатын шығындар құны сенімді түрде бағаланатын болған жағдайда ғана резервтерді таниды. Егер бұл критерийлер орындалмаса, резервтер есептеп жазылмайды, бұл ретте мұндай шартты міндеттеме шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікке ескертпелерде ашылады. Қазіргі уақытта шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікте көрсетілмеген немесе ашылмаған кез келген міндеттеменің туындауы Топтың қаржылық жағдайына елеулі әсер етуі мүмкін. Осы бухгалтерлік қағидатты сот талқылауларына қолдану Топ басшылығынан басшылықтың бақылауынан тыс әртүрлі нақты және заңды мәселелер бойынша шешім қабылдауды талап етеді. Топ шешілмеген сот талқылауларын олардың даму барысында өзгерістер пайда болған сайын және әрбір есептік күнде шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікте резервтерді құру қажеттілігін бағалау үшін қайта қарайды. Резервтерді құру туралы шешім қабылдау кезінде ескерілетін факторлардың қатарында – қуынымның, шағымның айыппұлдың мәні, заң процесі және сот талқылауы жүріп жатқан, қуыым берілген немесе айыппұл салынған юрисдикциядағы ықтимал залалдың сомасы сот талқылауының барысы (соның ішінде шоғырландырылған қаржылық есеп берушілік берілген күннен кейін, бірақ ол жарияланғанға дейін), заң кеңесшілерінің пікірлері немесе көзқарастары, осыған ұқсас талқылаулардың бұрынғы тәжірибесі және Топ басшылығының қуынымға, шағымға немесе айыппұлға қалай жауап беруге қатысты кез келген шешімдері.

#### 5. Комиссиялық кірістер

Комиссиялық кірістер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл	2021 жыл
Комиссиялық алым	2.094.270	1.524.037
Листингілік алым	785.374	837.673
Клирингілік алым	2.115.913	1.168.984
Мүшелік алым	309.976	339.685
Ақпараттық қызметтер көрсетуден түскен кірістер	246.226	252.692
Қашықтан қол жеткізу қызметінен түскен кірістер	164.731	122.570
<b>Қызмет көрсетуден түскен түсім</b>	<b>5.716.490</b>	<b>4.245.641</b>

##### Клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсім

Клиенттермен жасалған шарттар бойынша Топтың кірісі негізінен қызмет көрсетуден түскен түсіммен ұсынылады. 2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдардағы жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте танылған клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсім:

	2022 жыл	2021 жыл
Комиссиялық кірістер	5.305.533	3.870.379
Клиенттермен жасалған шарттар бойынша өзге түсімдер	410.957	375.262
<b>Клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсімдер жиыны</b>	<b>5.716.490</b>	<b>4.245.641</b>

Қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте Топ клиенттермен жасасқан шарттармен байланысты шарт бойынша келесі активтерді және шарт бойынша міндеттемелерді таныды:

	2022 жыл	2021 жыл
Шарт бойынша активтер (басқа активтер құрамында ұсынылған)	686.025	415.774
Шарт бойынша міндеттемелер (алынған аванстар ретінде ұсынылған)	90.876	51.206

Топ, әдетте, комиссиялық алымды олар орындалуға тиісті операция аяқталғанға дейін немесе ол аяқталғаннан кейін бірден жинайды (атқару міндеттемесі белгілі бір уақытта орындалатын шарттарда, мысалы, Биржадағы операциялар үшін комиссиялық сыйақылар). Кезең ішінде орындалатын (листингілік алым сияқты) қызметте ұсынылған жағдайда, Топ әдетте шарттың жалпы қолданылу мерзімінің тиісті бөлігіне қатысты ай сайын, тоқсан сайын немесе жыл сайын аванс ретінде сомалар алады.



(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**5. Комиссиялық кірістер (жалғасы)**

Топ 15 ҚЕХС (IFRS) 121-тармағында қарастырылған тәжірибелік сипаттағы жеңілдетуді қолданады және бастапқы күтілетін қолданылу мерзімі бір жылдан аспайтын шарттар бойынша қалған орындау міндеттері туралы ақпаратты ашпайды.

**6. Пайыздық кірістер**

	2022 жыл	2021 жыл
<b>Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер</b>		
Инвестициялық бағалы қағаздар	3.103.289	2.706.523
Кері репо шарттары	2.656.353	275.757
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	14.652	64.675
Ақшалай қаражат баламалары	658.147	20.072
<b>Қаржылық активтер бойынша пайыздық кіріс жиыны</b>	<b>6.432.441</b>	<b>3.067.027</b>

**7. Операциялық шығыстар**

	2022 жыл	2021 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар	2.273.863	1.747.777
Тозу және амортизация (16, 17-ескертіпелер)	421.995	318.911
Әлеуметтік салық	153.010	163.861
Табыс салығынан басқа салықтар	238.377	139.718
Негізгі құралдарға және материалдық емес активтерге техникалық қызмет көрсету	231.411	149.538
Банк қызметтері	32.148	10.726
Коммуникациялар және SWIFT қызмет көрсету	47.948	36.455
Ақпараттық қызметтер	38.669	17.670
Бизнесті дамытуға жұмсалатын шығыстар	117.175	49.757
Мүшелік жарналар	23.156	20.698
Кәсіби қызметтер	164.617	45.699
Операциялық жалдау	36.330	26.012
Қызметкерлерді оқыту	23.421	27.836
Іссапарлық шығыстар	47.183	13.091
Сақтандыру төлемдері	1.199	11.390
Пошталық және курьерлік қызметтерге жұмсалатын шығыстар	2.851	3.292
Басқа шығыстар	136.140	129.230
<b>Операциялық шығыстар жиыны</b>	<b>3.989.493</b>	<b>2.911.661</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**8. Салық салу**

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс келесі баптардан тұрады:

	2022 жыл	2021 жыл
Корпоративтік табыс салығын есептеу – ағымдағы бөлік	1.002.000	304.100
Өткен жылдардың корпоративтік табыс салығының түзетімі	(198)	24.689
Кейінге қалдырылған салықты есептеу – мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы	154.706	59.250
Басқа жиынтық табыс құрамында танылған кейінге қалдырылған салықты шегергенде (негізгі құралдарды қайта бағалау)	(22.489)	-
<b>Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс</b>	<b>1.134.019</b>	<b>388.039</b>

Топтың кірісіне Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салықтық заңнамаға сәйкес, қолданылатын корпоративтік табыс салығы 2022 және 2021 жылдары 20% құрайды.

Осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды және 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы салықтың нормативтік мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы салыстырып тексеру келесі түрде көрінеді.

	2022 жыл	2021 жыл
<b>Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда</b>	<b>7.953.173</b>	<b>4.293.174</b>
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
<b>Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген салық</b>	<b>1.590.635</b>	<b>858.635</b>
Өткен жылдардың корпоративтік табыс салығының түзетімі	(198)	24.689
<i>Салық салуға жатпайтын кіріс:</i>		
Мемлекеттік бағалы қағаздар және басқа бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	(548.244)	(541.305)
<i>Шегеруге жатпайтын шығыстар:</i>		
Кредиттік залалдар бойынша шығыстар	56.550	24.292
Мүшелік жарналар	101	3.681
Жалпы және әкімшілік шығыстар	19.507	8.599
Басқасы	15.668	9.448
<b>Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс</b>	<b>1.134.019</b>	<b>388.039</b>

31 желтоқсандағы кейінге қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ тиісті жылдардағы олардың қозғалысы келесі жайғасымдарды қамтиды:

	Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы			Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы			2022 жылғы 31 желтоқсан
	2020 жылғы 31 желтоқсан	Пайда немесе залал құрамында	Басқа жиынтық табыс құрамында	2021 жылғы 31 желтоқсан	Пайда немесе залал құрамында	Басқа жиынтық табыс құрамында	
<b>Шегерілетін мезгілдік айырмалардың салықтық әсері</b>							
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	13.457	2.161	-	15.618	(575)	-	15.043
Пайда/залал үлесі	-	-	-	-	(6.909)	-	(6.909)
Күмәнді талаптар бойынша резерв	-	-	-	-	560	-	560
Басқасы	628	(145)	-	483	(340)	-	143
<b>Кейінге қалдырылған салықтық актив</b>	<b>14.085</b>	<b>2.016</b>	<b>-</b>	<b>16.101</b>	<b>(7.264)</b>	<b>-</b>	<b>8.837</b>
<b>Салық салынатын мезгілдік айырмалардың салықтық әсері</b>							
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(144.463)	(61.266)	-	(205.729)	(124.953)	(22.489)	(353.171)
<b>Кейінге қалдырылған салықтық міндеттеме</b>	<b>(144.463)</b>	<b>(61.266)</b>	<b>-</b>	<b>(205.729)</b>	<b>(124.953)</b>	<b>(22.489)</b>	<b>(353.171)</b>
<b>Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттеме жиыны, нетто</b>	<b>(130.378)</b>	<b>(59.250)</b>	<b>-</b>	<b>(189.628)</b>	<b>(132.217)</b>	<b>(22.489)</b>	<b>(344.334)</b>
<b>Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер</b>	<b>1.395</b>	<b>483</b>	<b>-</b>	<b>1.878</b>	<b>(910)</b>	<b>-</b>	<b>963</b>
<b>Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер міндеттемелер</b>	<b>(131.773)</b>	<b>(59.733)</b>	<b>-</b>	<b>(191.506)</b>	<b>(131.307)</b>	<b>(22.489)</b>	<b>(345.302)</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**9. Акцияға түскен пайда**

Акцияға базалық пайданы есептеу үшін пайдаланылған жай акциялар пайдасының және орташа өлшемді санының көрсеткіштері төменде келтірілген:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Топ акционерлеріне тиесілі жылдағы таза пайда	6.819.154	3.905.135
Акцияға базалық пайданы белгілеуге арналған үшін жай акциялардың орташа өлшемді саны	1.075.231	1.075.231
<b>Акцияға базалық және бытыраңқы кіріс (теңге)</b>	<b>6.342,04</b>	<b>3.631,90</b>

**10. Ақшалай қаражат және оның баламалары**

Ақшалай қаражат және оның баламалары келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2022 жыл</i> <i>31 желтоқсан</i>	<i>2021 жыл</i> <i>31 желтоқсан</i>
Кассадағы қолма-қол қаражат	-	-
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	226.062.892	53.070.080
ҚРҰБ-дегі корреспонденттік шот	42.177.783	11.482.909
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	<b>(385.372)</b>	<b>(100.227)</b>
<b>Ақшалай қаражат және оның баламалары</b>	<b>267.855.303</b>	<b>64.452.762</b>

Банктердегі корреспонденттік шоттар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2022 жыл</i> <i>31 желтоқсан</i>	<i>2021 жыл</i> <i>31 желтоқсан</i>
The Bank of New York Mellon	159.032.252	28.671.599
«Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ	59.609.332	22.668.612
Citibank N.A.	4.098.555	883.739
«Altyn Bank» АҚ	68.705	349.499
JPMorgan Chase Bank, N.A.	1.431.129	462.028
Басқа кредиттік ұйымдар	1.822.919	34.603
	226.062.892	53.070.080
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	<b>(385.372)</b>	<b>(100.227)</b>
<b>Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар</b>	<b>225.677.520</b>	<b>52.969.853</b>

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ақшалай қаражат және оның баламаларының қалдықтары кредиттік тәуекелдің немесе құнсызданудың елеулі ұлғаюының белгілерін көрсетпейді. Жылдағы ККЗ арналған бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы төменде келтірілген:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
<b>1 қаңтардағы ККЗ арналған бағалау резерві</b>	<b>(100.227)</b>	<b>(23.296)</b>
Резервтің таза өзгерісі	<b>(285.145)</b>	<b>(76.931)</b>
<b>31 желтоқсанда</b>	<b>(385.372)</b>	<b>(100.227)</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**11. Кредиттік ұйымдардағы қаражат және кері репо операциялары**

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
90 күннен астам мерзімге орналастырылған мерзімді депозиттер	162.609	-
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(682)	-
<b>Кредиттік ұйымдардағы қаражат жиыны</b>	<b>161.927</b>	<b>-</b>

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша мерзімді депозиттерге «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-да орналастырылған 162.609 мың теңге сомасындағы тиімді сыйақы мөлшерлемесі жылдық 11,25%-дан 11,35%-ға дейінгі қаражат кірді.

ККЗ арналған бағалау резервтерінің өзгерістерін талдау төменде келтірілген:

	2021 жыл	2020 жыл
<b>1 қаңтардағы ККЗ арналған бағалау резерві</b>		
Резервтің таза өзгерісі	(682)	
<b>31 желтоқсанда</b>	<b>(682)</b>	

Кері репо операциялары келесі түрде ұсынылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Теңгемен	35.551.435	2.055.614
АҚШ долларымен	-	2.158.655
<b>Кері репо операциялары жиыны</b>	<b>35.551.435</b>	<b>4.214.269</b>

**12. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері**

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Репо және кері репо шарттары	11.424.940.071	4.245.488.596
Валюталық операциялар	344.514.505	87.274
<b>Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері жиыны</b>	<b>11.769.454.576</b>	<b>4.245.575.870</b>

Орталық контрагенттің қаржылық активтері валюталық және репо операциялары бойынша дебиторлық берешекті, орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері – Топ орталық контрагент ретінде нарыққа қатысушылармен жасаған тиісті мәмілелер бойынша кредиторлық берешекті білдіреді. Жеке контрагенттердің қарсы талаптары мен міндеттемелерін өзара есепке алу 32 ҚЕХС (IAS) сәйкес жасалады.

**13. Инвестициялық бағалы қағаздар**

Инвестициялық бағалы қағаздар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
<b>Амортизацияланған құны бойынша есептелетін борыштық бағалы қағаздар</b>		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары	12.056.569	33.420.305
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	19.647.548	1.000.479
Корпоративтік облигациялар	-	-
Халықаралық ұйымдардың облигациялары	232.441	
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(47.322)	(41.439)
<b>Инвестициялық бағалы қағаздар</b>	<b>31.889.236</b>	<b>34.379.345</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**14. Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар**

БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан		2021 жыл 31 желтоқсан	
	Иелену үлесі, %	Сомасы	Иелену үлесі, %	Сомасы
«Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ	29,28	18.800	29,28	18.800
«Қырғыз қор биржасы» ЖАҚ	9.07	2.253	7,05	2.253
<b>БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар</b>	<b>–</b>	<b>21.053</b>	<b>–</b>	<b>21.053</b>

Топ үлестік құралдарға кейбір инвестицияларды, олар саудалауға арналмаған болып табылатыды деген себеппен, БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдарға инвестициялар ретінде өз қалауы бойынша жіктеді. Мұндай инвестицияларға биржалар мен клирингтік ұйымдардың капиталына міндетті салымдар жатады. «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ коммерциялық емес ұйым болып табылады. «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ бақылаушы акционері – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі, оның иелену үлесі 63,24% құрайды. Топ басшылығы Топ «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ қызметіне елеулі ықпал тигізбейді деп санайды.

**15. Қауымдастырылған компанияға инвестициялар**

2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қауымдастырылған компанияға инвестициялар келесі түрде ұсынылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан		2021 жыл 31 желтоқсан	
	Иелену үлесі, %	Сомасы	Иелену үлесі, %	Сомасы
«РТРС» ЖШС	50	125.083	50	90.537

Толығырақ ақпарат 2-ескертпеде берілген.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 16. Негізгі құралдар

	<i>Ғимарат</i>	<i>Жер</i>	<i>Машина- лар мен жабдық</i>	<i>Көлік құралдары</i>	<i>Басқасы</i>	<i>Жиыны</i>
<b>Қайта бағаланған құны</b>						
2020 жыл 31 желтоқсан	934.333	77.270	604.330	57.472	143.720	1.817.125
Түсімдер	–	–	170.047	1.454	5.166	176.667
Қайта бағалау әсері	(83.821)	(102.405)	–	2.536	–	(183.690)
Істен шығуы	–	–	(13.915)	–	(725)	(14.640)
<b>2021 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>934.333</b>	<b>77.270</b>	<b>760.462</b>	<b>58.926</b>	<b>148.161</b>	<b>1.979.152</b>
Қайта бағалау әсері	11.705	11.741	–	12.307	–	35.753
Түсімдер	–	–	332.285	–	40.404	372.689
Істен шығуы	–	–	(1.388)	–	(2.556)	(3.944)
<b>2022 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>946.038</b>	<b>89.011</b>	<b>1.091.359</b>	<b>71.233</b>	<b>186.009</b>	<b>2.383.650</b>
<b>Жинақталған амортизация</b>						
2020 жыл 31 желтоқсан	–	–	(357.011)	–	(112.885)	(469.896)
Істен шығу	–	–	12.978	–	–	12.978
Есептелген амортизация	(26.074)	–	(59.868)	(17.778)	(9.838)	(113.558)
<b>2021 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>(26.074)</b>	<b>–</b>	<b>(403.901)</b>	<b>(17.778)</b>	<b>(122.723)</b>	<b>(570.476)</b>
Қайта бағалаудың әсері	52.148	–	–	36.284	–	88.432
Жинақталған залалды есепке алу	–	–	–	–	12.494	12.494
Істен шығу	–	–	823	–	90	913
Есептелген амортизация	(26.074)	–	(120.406)	(18.506)	(11.224)	(176.210)
<b>2021 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>(523.484)</b>	<b>–</b>	<b>(121.363)</b>	<b>(644.847)</b>
<b>Таза теңгерімдік құны</b>						
2020 жыл 31 желтоқсан	934.333	77.270	247.319	57.472	30.835	1.347.229
2021 жыл 31 желтоқсан	908.259	77.270	356.561	41.148	25.438	1.408.676
2022 жыл 31 желтоқсан	946.038	89.011	567.875	71.233	64.646	1.738.803

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша толық амортизацияланған негізгі құралдардың бастапқы құны 359.057 мың теңге құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында: 284.065 мың теңге).

Топтың меншігіндегі жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құнын анықтау үшін, Топ «Тәуелсіз бағалау бюросы» ЖШС тәуелсіз бағалаушы қызметін пайдаланды. Әділ құн нарықта ұсынылатын ұқсас нысандардың құнын ескере отырып, сондай-ақ дисконтталған ақша ағындары әдісін пайдаланумен анықталады. Қайта бағалау күні – 2022 жылғы 11 қараша. Жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құны туралы толығырақ ақпарат 24-ескертемеде ашылған.

Егер жерді, ғимараттарды және көлік құралдарының құнын бағалау бастапқы құны бойынша есепке алу үлгісін пайдаланумен жүргізілген болса, теңгерімдік құнның көрсеткіштері келесідей болушы еді:

	2022 жыл 31 желтоқсан			2021 жыл 31 желтоқсан		
	<i>Жер</i>	<i>Ғимарат</i>	<i>Көлік құралдары</i>	<i>Жер</i>	<i>Ғимарат</i>	<i>Көлік құралдары</i>
Бастапқы құны	1.628	1.023.223	61.424	1.628	1.023.223	61.424
Жинақталған амортизация	–	(155.615)	(48.500)	–	(232.357)	(30.073)
<b>Таза теңгерімдік құны</b>	<b>1.628</b>	<b>867.608</b>	<b>12.924</b>	<b>1.628</b>	<b>790.866</b>	<b>31.351</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**17. Материалдық емес активтер**

Төменде материалдық емес активтер баптары бойынша қозғалыс көрсетілген:

	<i>Ішкі әзірленетін бағдарлама- лық жасақтама</i>	<i>Басқа бағдарлама- лық жасақтама және лицензиялар</i>	<i>Басқасы</i>	<i>Әзірлеуге жұмсалған шығыстар</i>	<i>Жиыны</i>
<b>Бастапқы құны</b>					
<b>2020 жылғы 31 желтоқсан</b>	230.073	1.115.870	6.583	–	1.352.526
Түсімдер	–	398.440	–	28.818	427.258
Еңбекақының және басқа шығыстардың капиталдануы	57.654	–	–	–	57.654
Аударымдар	–	13.056	–	(13.056)	–
Істен шығу	(3.131)	(12.718)	–	–	(15.849)
<b>2021 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>284.596</b>	<b>1.514.648</b>	<b>6.583</b>	<b>15.762</b>	<b>1.821.589</b>
Түсімдер	–	460.445	26.782	8.207	495.434
Еңбекақының және басқа шығыстардың капиталдануы	82.880	–	–	–	82.880
Аударымдар	–	14.838	2.778	(18.102)	(486)
Істен шығу	(17.065)	(4.631)	–	–	(21.696)
<b>2022 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>350.411</b>	<b>1.985.300</b>	<b>36.143</b>	<b>5.867</b>	<b>2.377.721</b>
<b>Жинақталған амортизация</b>					
<b>2019 жыл 31 желтоқсан</b>	(129.225)	(183.295)	(6.583)	–	(319.103)
Жинақталған амортизация	(50.482)	(154.871)	–	–	(205.353)
Шығынға жазу	–	10.755	–	–	10.755
<b>2021 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>(179.707)</b>	<b>(327.411)</b>	<b>(6.583)</b>	<b>–</b>	<b>(513.701)</b>
Есептелген тозу	(42.787)	(213.530)	(1.958)	–	(258.275)
Шығынға жазу	6.200	4.197	–	–	10.397
<b>2022 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>(216.294)</b>	<b>(536.744)</b>	<b>(8.541)</b>	<b>–</b>	<b>(761.579)</b>
<b>Таза теңгерімдік құны</b>					
<b>2020 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>100.848</b>	<b>932.575</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>1.033.423</b>
<b>2021 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>104.889</b>	<b>1.187.237</b>	<b>–</b>	<b>15.762</b>	<b>1.307.888</b>
<b>2022 жыл 31 желтоқсан</b>	<b>134.117</b>	<b>1.448.556</b>	<b>27.602</b>	<b>5.867</b>	<b>1.616.142</b>

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша толық амортизацияланған материалдық емес активтердің бастапқы құны 315.815 мың теңгені құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында: 90.807 мың теңге).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**18. Берілген аванстар**

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша берілген аванстар 362.007 мың теңге құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында: 574.653 мың теңге), соның ішінде 2018 жылғы 10 қазандағы стратегиялық келісім шеңберінде биржалық сауданы жүргізу үшін және клирингті жүзеге асыру үшін бағдарламалық өнімдерді сатып алуға «Московская Биржа ММВБ-РТС» ЖАҚ (бұдан әрі - МОЕХ) берілген 357.112 мың теңге мөлшеріндегі аванс.

**19. Басқа активтер мен міндеттемелер**

Басқа активтер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
<b>Басқа қаржылық активтер</b>		
Алынатын комиссиялық сыйақылар	172.454	162.061
Клирингтік операциялар бойынша қызметтерден түскен кіріс	279.396	185.713
Ақпараттық қызметтерден алынатын кіріс	174.518	63.928
Алынатын листингтік сыйақылар	50.111	17.800
Алынатын мүшелік жарналар	5.927	6.414
Қашықтықтан қол жеткізу қызметтерінен алынатын кіріс	13.654	1.325
Алынатын айыппұлдар мен өтемпұлдар	768	175
<b>Басқа қаржылық активтер жиыны</b>	<b>696.828</b>	<b>437.414</b>
<b>ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде</b>	<b>(11.966)</b>	<b>(21.640)</b>
<b>Басқа қаржылық активтер жиыны</b>	<b>684.862</b>	<b>415.774</b>
<b>Басқа қаржылық емес активтер</b>		
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	20.747	13.795
Болашақ кезеңдердің шығыстары	89.319	21.438
Тауарлық-материалдық қорлар	16.391	11.574
Демалыстар бойынша аванстар	3.778	
Басқасы	162	44
<b>Басқа қаржылық емес активтер жиыны</b>	<b>130.397</b>	<b>46.850</b>
<b>Басқа активтер жиыны</b>	<b>815.259</b>	<b>462.625</b>

Басқа міндеттемелер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
<b>Басқа қаржылық міндеттемелер</b>		
Кредиторлық берешек	129.286	25.471
Төленетін дивидендтер	2.203	2.203
<b>Басқа қаржылық міндеттемелер жиыны</b>	<b>131.489</b>	<b>27.674</b>
<b>Басқа қаржылық емес міндеттемелер</b>		
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	73.583	74.140
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	129.368	88.734
Басқасы	24.594	10.989
<b>Басқа қаржылық емес міндеттемелер жиыны</b>	<b>227.545</b>	<b>173.863</b>
<b>Басқа міндеттемелер жиыны</b>	<b>359.034</b>	<b>201.537</b>

**20. Клирингтік қатысушылардың қаражаты**

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша клирингтік қатысушылардың қаражаты деривативтер нарығындағы клирингке қатысушылардың нетто міндеттемелерін, қор және валюта нарықтарындағы мәмілелерді қамтамасыз ету болып табылатын кепілдік және маржалық жарналарымен ұсынылған.

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Валюта және қор нарықтары бойынша қамтамасыз етулер	308.443.419	85.698.345
Валюта нарығы бойынша кепілді жарналар	629.000	652.000
Қор нарығы бойынша кепілді жарналар	620.000	366.000
Деривативтер нарығы бойынша кепілді жарналар	48.000	46.000
Деривативтер нарығы бойынша қамтамасыз ету	3.068.924	67.924
<b>Клирингтік қатысушылардың қаражаты жиыны</b>	<b>312.809.343</b>	<b>86.830.269</b>



(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**20. Клирингілік қатысушылардың қаражаты (жалғасы)**

Қаражатты келесі клирингілік қатысушылар орналастырды.

	2022 жыл 31 желтоқсан	2021 жыл 31 желтоқсан
Екінші деңгейдегі қазақстандық банктер	238.476.019	67.020.412
Басқа қаржы ұйымдары	61.186.074	19.272.597
Халықаралық банктік есеп айырысу және кредит институты	13.147.250	537.260
<b>Клирингілік қатысушылардың қаражаты жиыны</b>	<b>312.809.343</b>	<b>86.830.269</b>

**21. Жарғылық капитал**

Компанияның жарғылық капиталы жай акциялардың келесі санымен ұсынылған:

	Шығарылған акциялардың саны	Сатып алынған акциялардың саны	Айналыс- тағы акциялар- дың саны	Жарғылық капитал	Меншікті сатып алынған акциялар
2020 жылғы 31 желтоқсан	1.075.231	–	1.075.231	4.189.030	–
2021 жылғы 31 желтоқсан	1.075.231	–	1.075.231	4.189.030	–
2022 жылғы 31 желтоқсан	1.075.231	–	1.075.231	4.189.030	–

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жарияланған жай акциялардың жалпы саны 5.000.000 дана құрайды (2021 жылдың 31 желтоқсанында: 5.000.000 дана), жарияланған акциялар 1.075.231 дана санында орналастырылып, толық төленді.

**Басқа резервтердің сипаты мен арналуы***Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві*

Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құнының ұлғаюын, сондай-ақ осы құнның азаюын көрсету үшін пайдаланылады, бірақ мұндай азаю бұрын меншікті капиталдың құрамында көрсетілген дәл сол актив құнының алдыңғы ұлғаюына байланысты болатын дәрежеде ғана.

*Әділ құн резерві*

Бұл резерв БЖТӘҚ бойынша бағаланатын қаржылық активтердің әділ құнының өзгеруін көрсетеді.

*Резервтік қор*

Резервтік қор клирингілік ұйым (орталық контрагент) қызметінің тәуекелдерін төмендету үшін «Бағалы қағаздар нарығы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес қалыптастырылады. Компанияның Директорлар кеңесінің 2021 жылғы 30 сәуірдегі отырысында резервтік қорды 1.420.000 мың теңгеге ұлғайту туралы шешім қабылданды. Компанияның Директорлар кеңесінің 2021 жылғы 24 желтоқсандағы отырысында (отырыстың № 71 хаттамасы) 2022 жылға арналған клирингілік кепілдік және резервтік қорлардың жеткіліктілігін бағалау қаралды. 2022 жылға арналған клирингілік қорлардың жеткіліктілігін бағалау нәтижелеріне сәйкес Қор және валюта нарықтарының, сондай-ақ туынды құралдар нарығының клирингілік резервтік қорларын толықтыру қажеттілігінің жоқтығы анықталды. Көрсетілген бағалау нәтижелері бойынша баяндалғанды ескере отырып, директорлар кеңесі Компания қызмет көрсететін биржалық нарықтардағы резервтік қорлардың мөлшерін 2022 жылға сақтау туралы шешім қабылдады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**21. Жарғылық капитал (жалғасы)**

Өзге резервтердің баптары бойынша қозғалыс

Төменде басқа резервтердің баптары бойынша қозғалыс берілген:

	<i>Әділ құн резерві</i>	<i>Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві</i>	<i>Резервтік қор</i>
<b>2020 жылғы 1 қаңтарда</b>	-	100.833	3.170.000
БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдардың әділ құнының өзгеруінің таза шамасы	-	-	-
Салықтарды шегергендегі қайта бағалау резервінің амортизациясы	-	(9.847)	-
Резервтік қордың ұлғаюы	-	-	-
<b>2021 жылдың 31 желтоқсанында</b>	-	90.986	3.170.000
БЖТӨҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдардың әділ құны өзгеруінің таза шамасы	-	-	-
Негізгі құралдарды қайта бағалау	-	101.698	-
Салықтарды шегергенде, қайта бағалау резервін амортизациялау	-	(9.026)	-
Резервтік қордың ұлғаюы	-	-	-
<b>2022 жылдың 31 желтоқсанында</b>	-	183.658	3.170.000

**22. Келісімдік және шартты міндеттемелер****Операциялық орта**

Қазақстанда нарықтық экономиканың талаптарына жауап бере алатын экономикалық реформалар және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымның дамуы жалғасуда. Болашақта Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көп жағдайда осы реформалардың барысына, сондай-ақ Үкіметтің экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдап жатқан шараларының тиімділігіне байланысты болады.

Қазақстан экономикасына мұнай бағасының төмендеуі және теңгенің негізгі шетел валюталарына қатысты құбылмалылығы кері әсерін тигізуде. Теңгедегі пайыздық мөлшерлемелер жоғары деңгейде қалып отыр. Осы факторлардың жиынтығы капиталдың қолжетімділігінің төмендеуіне және оның құнының өсуіне, сондай-ақ одағ әрі экономикалық өсуге қатысты белгісіздіктің артуына әкелді, бұл Топтың қаржылық жағдайына, қызметінің нәтижелеріне және экономикалық келешегіне жағымсыз ықпал тигізуі мүмкін. Топ басшылығы ағымдағы жағдайда Топтың экономикалық тұрақтылығын сақтау үшін тиісті шараларды қабылдап жатыр деп есептейді.

**Салық салу**

Қазақстан Республикасындағы салық шарттары өзгертулерге және дәйексіз қолданылу мен түсіндірілуге ұшырап тұрады. Топтың және қазақстандық уәкілетті органдардың қазақстандық заңдар мен ережелерді түсіндіруіндегі сәйкессіздіктер қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар есептеуге әкелуі мүмкін.

Қазақстандық салық заңнамасы мен салық салу тәжірибесі үздіксіз даму жағдайында болып тұрады, сондықтан әртүрлі түсіндірмелер мен жиі өзгерістерге ұшырайды, олардың кері күші болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда салық салу базасын белгілеу мақсатында, салық заңнамасы ҚЕХС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының тиісті ҚЕХС ережелерін түсіндіруі басшылықтың осы шоғырландырылған қаржылық есеп берушілікті дайындау кезінде қолданған есеп саясаттарынан, пайымдауларынан және бағалауларынан өзгеше болуы мүмкін, бұл Банктің қосымша салық міндеттемелері туындауына әкелуі мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін үш жыл ішінде ретроспективті тексеруді жүргізе алады. Топ басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндірулері қолайлы болып табылады және Топтың салық ұстанымы негізді деп санайды.

**Сот талқылаулары**

Қалыпты қызмет барысында Топ сот қуынымдары мен шағымдарының нысаны болады. Басшылықтың пікірінше, мұндай қуынымдар немесе шағымдар нәтижесінде туындайтын ықтимал міндеттемелер (бар болған жағдайда) Топтың қаржылық жағдайына немесе болашақтағы қызмет нәтижелеріне елеулі жағымсыз әсер етпейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 23. Тәуекелдерді басқару саясаты

### Кіріспе

Тәуекелдерді басқару Топ қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады. Топ қызметіне тән негізгі тәуекелдер:

- кредиттік тәуекел;
- өтімділік тәуекелі;
- нарықтық тәуекел;
- валюталық тәуекел;
- операциялық тәуекел.

Топ тәуекелдерді басқарудың тиімді және әсерлі үдерісінің бар болу маңыздылығын мойындайды. Тәуекелдерді басқарудың тиімді және әсерлі саясатын қамтамасыз ету үшін Топ тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын белгіледі, олардың негізгі мақсаты Топты қазір бар тәуекелдерден қорғау және жоспарланған нәтижелеріне жетуге мүмкіндік беру болып табылады. Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі міндеттері мыналар болып табылады: тәуекелдер көздерін анықтау, тәуекелдер деңгейін өлшеу, тәуекелдерді басқару саласындағы саясаттар мен ережелерді әзірлеу және бақылау тетіктерін енгізу, оның ішінде лимиттерді белгілеу және оларды одан әрі орындау.

Тәуекелдерді басқару саясаты, тәуекел уақиғаларын сәйкестендіру, бағалау, оларға мониторинг жүргізу және жауап қайтару тәртібі, сондай-ақ Топтың қаржылық және операциялық тәуекелдерін басқару тәртібі Топтың тиісті ішкі құжаттарымен реттеледі.

Бұдан әрі Топтың негізгі тәуекелдерін басқаруға қатысты сипаттама келтіріледі.

### *Тәуекелдерді басқару құрылымы*

Директорлар кеңесі тәуекелдерді белгілеу және бақылау үшін жалпы жауапкершілік көтереді, сонымен қатар тәуекелдерді басқаруға және бақылауға жауапты жеке тәуелсіз органдар да бар.

### *Директорлар кеңесі*

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару стратегиясын әзірлеу, тәуекел түрлері бойынша саясат тұжырымдамасының қағидаттарын және лимиттерді бекіту үшін жауапкершілік көтереді. Сонымен бірге, Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың маңызды мәселелеріне жауапты, тәуекелдерге қатысты қабылданған тиісті шешімдердің орындалуын бақылайды және оларды бақылауды жүзеге асырады.

### *Басқарма*

Басқарма Биржада тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ұйымдастыруды қамтамасыз ету үшін жауапкершілік көтереді.

### *Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитет*

Биржаның алқалы кеңесші органы, оның ең аз талап етілетін құрамын Басқарма белгілейді, жеке құрамы Басқарма төрағасының бұйрығымен бекітіледі. Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің негізгі функциялары – қаржы нарықтарындағы жағдайға, Биржа қызметіне, оның контрагенттері – Биржа мүшелеріне, клирингілік қатысушыларға, эмитенттерге және инвесторларға байланысты тәуекелдерді талдау, мониторинг жүргізу, анықтау және басқару, сондай-ақ Биржа Басқармасына ұсыныстар дайындау.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

### Кіріспе (жалғасы)

#### *Инвестициялық комитет*

Биржаның алқалы органы, оның құрамын Басқарма бекітеді. Инвестициялық комитеттің негізгі функциялары – Биржа активтері есебінен қаржы құралдарымен мәмілелер жасау бойынша инвестициялық шешімдер қабылдау және инвестициялаумен байланысты қаржылық тәуекелдер деңгейін барынша азайтуды қамтамасыз ету.

#### *Тәуекелді азайту*

Тәуекелдерді басқару аясында Топ пайыздық мөлшерлемелердің, айырбас бағамдарының, акциялар бағасының өзгеру тәуекелінің, кредиттік тәуекелдің және болжамды мәмілелер бойынша жайғасымдардың өзгеруінен туындайтын жайғасымдарды басқару үшін туынды құралдарды және басқа құралдарды пайдаланады. Топ өзінің кредиттік тәуекелін азайту үшін қамтамасыз етуді белсенді пайдаланады.

#### *Тәуекелдің шамадан тыс шоғырлануы*

Тәуекелдің шоғырлануы бірқатар контрагенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырғанда немесе қызметтерін бір географиялық аймақта жүргізгенде, немесе контрагенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болғанда және экономикалық, саяси және басқа да жағдайлардың өзгеруі нәтижесінде осы контрагенттердің келісімдік міндеттемелерді орындау қабілетіне ұқсас әсер еткенде пайда болады. Тәуекелдің шоғырлануы белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін жағдайлардың өзгеруіне Топтың қызмет нәтижелерінің салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің шамадан тыс шоғырлануын болдырмау үшін, Топтың саясаты мен рәсімдері әртараптандырылған портфельді қолдауға бағытталған арнайы қағидаттарды қамтиды. Белгіленген тәуекелдің шоғырлануын басқару жүзеге асырылады.

Кредиттік тәуекел – бұл Топтың клиенттері немесе контрагенттері өзінің шарттық міндеттемелерін орындамағанынан туындаған қаржылық залалы пайда болу тәуекелі. Топ жекелеген контрагенттер бойынша Топ қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуына мониторинг жүргізу арқылы кредиттік тәуекелді басқарады. Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген активтерді инвестициялау саясатына сәйкес, активтер түрлері, өтімділік дәрежесі, кірістілік деңгейі, мерзімділігі бойынша әртараптандырылған, кірістілігі мен тәуекелі бойынша теңгерілген қаржы құралдарының портфельдерін қалыптастыру жүзеге асырылады. Активтерді инвестициялау саясатына сәйкес, Биржа ай сайын Биржаның инвестициялық портфельдеріне талдау жасайды, бұл ретте Тәуекелдерді басқару бөлімі тоқсан сайын инвестициялық портфельдердің жай-күйіне және олардың тәуекелдерге ұшырағыштығына талдау жүргізеді, соның ішінде қаржы құралдарының дефолт ықтималдығын анықтайды, сондай-ақ Биржаның инвестициялық портфельдеріне стресс- және бэк-тестілеу жүргізеді.

#### *Орталық контрагентпен жасалатын операциялар*

Орталық контрагенттің қызметін атқара отырып, Биржа сондай-ақ клирингтік қатысушылардың өз міндеттемелерін орындамау тәуекелдерін өз мойнына алуына және сонымен бірге әрбір адал клирингтік қатысушысы алдындағы өз міндеттемелерін орындауға кепілдік беруіне байланысты кредиттік тәуекелдерге ұшырайды. Орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде кредиттік тәуекелді басқару мақсатында. Биржа клирингтік қатысушылардың қаржылық жағдайына Биржаның ішкі әдістеріне сәйкес белгіленген сенімділік деңгейі жоғары эмитенттердің ақшасы мен өтімді бағалы қағаздарын қамтитын қабылданатын қамтамасыз етудің түрлері мен сапасына талаптарды орнатады. Биржа өз контрагенттерін және қабылданған тәуекел деңгейін теңгерімді бағалауды қамтамасыз ететін ішкі рейтинг жүйесін әзірледі және үнемі жетілдіріп отырады. Контрагенттерді бағалау контрагенттердің қаржылық жағдайын, ақпараттық ашықтық деңгейін, іскерлік беделін және басқа да қаржылық және қаржылық емес факторларды жан-жақты терең бағалау негізінде жүзеге асырылады. Биржа орталық контрагент ретінде әрекет ететін операцияларға байланысты кредиттік тәуекелді азайту үшін, Биржа халықаралық стандарттарға сәйкес келетін және әртүрлі қорғаныс желілерінен тұратын көп деңгейлі, сатылы қамтамасыз ету пулының құрылымын енгізді. Сауда-саттыққа қатысушы тарапынан Биржаның кредиттік тәуекелі Биржаның «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидатымен жүретін сауда-саттық бойынша төлемдерді жүзеге асыруы арқылы азайтылады.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)*

## 23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

### Кредиттік тәуекел (жалғасы)

#### Туынды қаржы құралдары

Туынды қаржы құралдарымен байланысты кредиттік тәуекел кез келген уақыт сәтінде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған оң әділ құны бар туынды құралдармен шектеледі.

#### Құнсыздану

Топ тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның болжалды мәнін пайдалана отырып дисконтталатын күтілетін ақшалай қаражаттың түгел алынбауын бағалау үшін күтілетін кредиттік залалдарды (ККЗ) есептейді. Ақшалай қаражаттың түгел алынбауы – бұл шартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмашылық. ККЗ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал оның негізгі элементтері келесі:

Дефолт ықтималдығы (PD)	<i>Дефолт ықтималдылығы</i> берілген уақыт аралығында дефолт басталу ықтималдығының есептік бағалауы болып табылады. Дефолт, егер активті таңу тоқтатылмаса және ол әлі де портфельдің бөлігі болып табылса, қарастырылатын кезең ішінде белгілі бір уақыт мезгілінде ғана орын алуы мүмкін.
Дефолт тәуекеліне ұшырағыш шама (EAD)	<i>Дефолт тәуекеліне ұшырағыш шама</i> есептік күннен кейін осы шамада күтілетін өзгерістерді, оның ішінде негізгі борыш сомасын және шартта немесе басқаша түрде көзделген пайыздарды төлеуді, берілген қарыздар бойынша күтілетін өтеулерді және төдемдердің мерзімі кешіктірілу нәтижесінде есептелген пайыздарды ескере отырып, қандай да бір болашақ күндегі дефолтқа ұшырағыш шаманы есептік бағалау болып табылады.
Дефолт кезіндегі жоғалтулар деңгейі (LGD)	<i>Дефолт кезіндегі жоғалтулар деңгейі</i> белгілі бір уақыт мезгілінде дефолт басталған жағдайда пайда болатын залалды есептік бағалау болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін, оның ішінде қамтамасыз етуді өткізу нәтижесіндегі, ақша ағындары арасындағы айырмашылық негізінде есептеледі. Әдетте EAD қатысты пайызда көрсетіледі.

#### Құнсыздану (жалғасы)

Дебиторлық берешекке қатысты Топ стандартпен көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданады және пайда болуы активтің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың (бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залал немесе бүкіл мерзім үшін ККЗ) негізінде ККЗ арналған резервті есептейді. Биржа кредиттік залалдар пайда болудың өзінің бұрынғы тәжірибесіне сүйене отырып, қарыз алушыларға тән болжамды факторлар мен жалпы экономикалық жағдайларды есепке алумен түзетілген бағалау резервтері матрицасын қолданды. Басқа борыштық қаржылық активтер жағдайында ККЗ 12 ай үшін есептеледі. Алайда, бастапқы таңу сәтінен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы байқалса, залалға арналған бағалау резерві бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада бағаланады.

#### Дефолтты анықтау

Егер жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті күндізгі төлемдер операциялық күн жабылған сәтте жасалмаса, Топ банктердегі қаражатқа қатысты дефолт орын алды деп есептейді және оны жою бойынша шұғыл шаралар қабылдайды.

#### Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Топтың қазынашылық қатынастары қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер, биржалар және клирингтік ұйымдар сияқты контрагенттермен қатынастарды қамтиды. Мұндай қатынастарды бағалау үшін Топтың кредиттік тәуекел департаменті қаржылық есеп берушілік сияқты жалпыға қолжетімді ақпаратты және сыртқы рейтингтер сияқты басқа сыртқы көздерден алынған деректерді талдайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)****Кредиттік тәуекел (жалғасы)**

Топ кредиттік рейтингтің келесі деңгейлерін қолданады:

<i>Сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктің рейтингі (Fitch)</i>	<i>Рейтинг деңгейінің сипаттамасы</i>	<i>Бүкіл мерзім бойынша PD</i>
AA+ AAA дейінгі AA	Жоғары рейтинг	0-2%
A+ AA- дейінгі A- BBB+		
BBB BBB- BB+	Стандартты рейтинг	2-14%
BB- BB дейінгі B- B+ дейінгі CCC		
CCC- D	Стандарттыдан төменгі рейтинг Құнсызданған	14-100% 100%

*Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық*

Қаржылық жағдай туралы бірлестіріліген есептегі баптардың теңгерімдік құны, оның ішінде туынды құралдар, неттинг туралы бас келісімдерді және қамтамасыз ету ұсыну туралы келісімдерді пайдаланудан туындайтын тәуекелді азайтудың әсерін есепке алусыз, сол баптар бойынша кредиттік тәуекелге ең үлкен мөлшерін барынша дәл көрсетеді.

Әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы құралдары үшін олардың теңгерімдік құны кредиттік тәуекелдің ағымдағы мөлшерін, бірақ болашақта құнның өзгеруінен туындауы мүмкін тәуекелді ең үлкен мөлшерін емес білдіреді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)****Кредиттік тәуекел (жалғасы)***Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық (жалғасы)*

Бұдан әрі Топтың қаржылық активтерінің кредиттік рейтингтер бойынша жіктелуі ұсынылған.

	AA	AA-/A+	BBB	BBB-	<BBB-	Кредиттік рейтинг берілмеген	Жиыны
<b>2022 жылғы 31 желтоқсан</b>							
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары	158.912.580	5.526.216	—	103.389.812	26.695	—	267.855.303
Банктердегі қаражат	—	—	—	161.927	—	—	161.927
Кері репо операциялары	—	—	—	35.551.435	—	—	35.551.435
Инвестициялық бағалы қағаздар	—	—	—	31.889.236	—	—	31.889.236
Басқа қаржылық активтер	—	—	—	—	—	684.862	684.862
<b>Жиыны</b>	<b>158.912.580</b>	<b>5.526.216</b>	<b>—</b>	<b>170.992.410</b>	<b>26.695</b>	<b>684.862</b>	<b>336.142.763</b>
<b>2020 жылғы 31 желтоқсан</b>							
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары	28.646.529	1.344.774	1.278	34.103.656	356.489	36	64.452.762
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	—	—	—	4.214.269	—	—	4.214.269
Инвестициялық бағалы қағаздар	—	—	—	34.379.345	—	—	34.379.345
Басқа қаржылық активтер	—	—	—	—	—	415.774	415.774
<b>Жиыны</b>	<b>28.646.529</b>	<b>1.344.774</b>	<b>1.278</b>	<b>72.697.270</b>	<b>356.489</b>	<b>415.810</b>	<b>103.462.150</b>

**Өтімділік тәуекелі**

Өтімділік тәуекелі – бұл қалыпты немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімдері басталған кезде Топ төлемдер бойынша өз міндеттемелерін орындай алмайды деген тәуекел. Бұл тәуекелді шектеу мақсатында басшылық қолданыстағы банк салымдарының ең төменгі сомасына қосымша әртүрлі қаржыландыру көздерінің қолжетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып активтерді басқаруды жүзеге асырады және болашақ ақша ағындары мен өтімділікке күнделікті мониторинг жүргізеді. Бұл үдеріс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыруды алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

*Өтімділік тәуекелін басқару*

Орталық контрагенттің функцияларын жүзеге асыру кезінде өтімділік тәуекелін басқару аясында Топ келесі құралдарды пайдаланады: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот бойынша валюта нарығындағы овердрафт, тікелей репо операциялары және шартты түрде қысқамерзімді валюталық swap деп аталатын шетел валютасымен жасалатын адресілік операциялар.

Топтың уақытша бос меншікті активтері екі жылдан аспайтын мерзімге екінші деңгейдегі банктердегі салымдарда орналастырылған. Топтың салымдарын орналастыруға болатын екінші деңгейдегі банктердің тізбесі Биржаның Инвестициялар жөніндегі комитетімен жүйелі түрде қаралып, бекітілді.

Бұл ретте инвестициялық портфельді құрайтын инвестициялық нысандарды әртараптандыру Топтың инвестициялық портфелінде өтеу мерзімі бірдей қаржылық активтердің шоғырлануы нәтижесінде туындайтын жоғалтулар тәуекелдерін жоқа шығару мақсатында жүзеге асырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі (жалғасы)***Өтімділік тәуекелін басқару (жалғасы)*

Биржа саясатына сай, сауда-саттыққа қатысушылардың қаражаты ешқандай құралдарға орналастырылмайды, олар Биржаның корреспонденттік шоттарында сақталады. Валюта нарығында өтетін биржалық сауда-саттық барысында туындайтын өтімділік тәуекелі Биржа сауда-саттыққа қатысушылардың нетто талаптары бойынша төлемдерді «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидаты бойынша жүзеге асыру арқылы азайтылады, бұл ретте есеп айырысу ережелерін бұзған қалған сауда-саттыққа қатысушыға ақша аударылмайды, олар Биржаның корреспонденттік шоттарында қалады. Оның үстіне, мерзімді мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындамау тәуекелін барынша азайту мақсатында мерзімді нарық қатысушылар кепілдікті қорларын құрған, ал Биржа резервтік қорды құрған, олардың мөлшері ішкі әдістемелер бойынша есептеледі.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері шарттық дисконтталмаған өтеу міндеттемелеріне негізделген өтеуге дейін қалған мерзімдері бойынша көрсетілген.

<i>2022 жыл 31 желтоқсан</i>	<i>1 айдан кем</i>	<i>1-3 ай</i>	<i>3-12 ай</i>	<i>1-5 жыл</i>	<i>5 жыл-дан астам</i>	<i>Өтеу мерзімі жоқ</i>	<i>Жиынды</i>
<b>Қаржылық міндеттемелер</b>							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	312.809.343	–	–	–	–	–	312.809.343
Басқа қаржылық міндеттемелер	129.286	–	2.203	–	–	–	131.489
<b>Қаржылық міндеттемелер жиыны</b>	<b>312.938.629</b>	<b>–</b>	<b>2.203</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>312.940.832</b>

<i>2021 жыл 31 желтоқсан</i>	<i>1 айдан кем</i>	<i>1-3 ай</i>	<i>3-12 ай</i>	<i>1-5 жыл</i>	<i>5 жыл-дан астам</i>	<i>Өтеу мерзімі жоқ</i>	<i>Жиынды</i>
<b>Қаржылық міндеттемелер</b>							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	86.830.269	–	–	–	–	–	86.830.269
Басқа қаржылық міндеттемелер обязательства	25.471	–	2.203	–	–	–	27.674
<b>Қаржылық міндеттемелер жиыны</b>	<b>86.855.740</b>	<b>–</b>	<b>2.203</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>86.857.933</b>

**Нарықтық тәуекел**

Нарықтық тәуекел – Топ ұшырайтын нарық параметрлерінің өзгерістері, соның ішінде пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валютасының айырбас бағамдарының, қаржы құралдарының бағалары өзгеруі салдарынан, сондай-ақ жайғасымдарды, оның ішінде орталық контрагентпен режимдерде жасалатын мәмілелер бойынша клирингтік қатысушылардың ашық жайғасымдарын жоюға кететін шығындар себебінен нарықтық өтімділіктің төмен болуы салдарынан залалдар пайда болу тәуекелі.

Орталық контрагент нарықтық тәуекелді басқару үшін қаржы құралдарының тәуекелдік параметрлерін анықтау жүйесі, белгілі бір биржалық нарықтарда клирингтік қатысушылардың жайғасымдарын ашу лимиттері, жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушылар үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін/маржалық қамтамасыз етуді бақылау, толық жабылумен клирингтік қатысушылар үшін туындайтын міндеттемелердің толық жабылуын бақылау, қамтамасыз ету құнын/маржалық қамтамасыз етуді және жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушылардың нетто жайғасымдарын қайта бағалау, жартылай қамтамасыз етумен мәмілелерге рұқсат беру үшін қаржы құралына талаптарды белгілеу сияқты тәуекелдерді басқару жүйесінің элементтерін пайдаланады.



(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)



## 23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

### Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – валюта айырбас бағамының өзгеруіне байланысты қаржы құралы құнының өзгеру тәуекелі. Топтың қаржылық жағдайы мен ақша ағындары валюта айырбас бағамдарының ауытқуына ұшырайды.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың монетарлық активтер мен міндеттемелер бойынша елеулі жайғасымдары бар валюталар көрсетілген. Жүргізілген талдау теңгеге қатысты айырбас бағамдарының ықтимал өзгеруінің жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамы өзгеруіне сезімтал, саудалық емес монетарлық активтер мен міндеттемелердің бар болуына байланысты). Меншікті капиталға әсер жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есептегі әсерден айырмашылығы жоқ. Кестедегі теріс сомалар жиынтық табыс немесе меншікті капитал туралы шоғырландырылған есептегі ықтимал таза төмендеуді көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза өсуді көрсетеді.

Валюта	2021 жыл		2021 жыл	
	Валюта бағамының өзгеруі, %	Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі	Валюта бағамының өзгеруі, %	Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі
АҚШ доллары	14%	76.609	14%	50.906
	(-11%)	(60.193)	(11%)	(39.998)
Еуро	14%	306	14%	(10)
	(-11%)	(-283)	(11%)	7

### Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел – бұл жүйенің бұзылуы, персоналдың қателері, алаяқтық немесе сыртқы уақиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызмет етуді тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге нұқсан келтіруі, заңды салдары болуы немесе қаржылық залалға әкелуі мүмкін. Топ барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжау шығара алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен, қадағалау арқылы және ықтимал тәуекелдерге тиісті жауап қайтару жолымен Топ мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, қол жеткізу құқықтарын, бекіту және келісу рәсімдерін, қызметкерлерді оқытуды және бағалау рәсімдерін тиімді бөлуді қарастырады. Тәуекелдерге мониторинг жүргізуді тәуекелдерді басқару бөлімшесі жүзеге асырады. Топтың үздіксіз қызметін қамтамасыз ету үшін қызметтің үздіксіздігі мен қалпына келтіру саясаты мен рәсімдері әзірленген.

## 24. Әділ құнды бағалау

### Әділ құн иерархиясы

Топ бағалау үлгісіне байланысты қаржы құралдарының әділ құнын белгілеудің және ол туралы ақпаратты ашудың келесі иерархиясын қолданады:

- ▶ 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға белгілері (түзетілмеген).
- ▶ 2-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға елеулі әсер ететін барлық бастапқы деректер тікелей немесе жанама түрде байқалатын болып табылатын басқа үлгілер.
- ▶ 3-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға елеулі әсер ететін бастапқы деректердің барлығы нарықта байқалмайтын болып табылатын үлгілер.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Топ активтің немесе міндеттеменің табиғаты, сипаттамалары және тәуекелдері негізінде активтер мен міндеттемелердің жіктелуін, сондай-ақ әділ құн иерархиясындағы деңгейін анықтады.

		Бастапқы деректерді қолданумен әділ құнын бағалау					Танылмаған пайда/ (залал)	
2022 жылғы 31 желтоқсан	Бағалау күні	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны		
<b>Әділ құны бойынша бағаланатын активтер</b>								
Басқа жиынтық табысы арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	–	21.053	21.053	21.053	–	
Негізгі құралдар – жер, ғимараттар, көлік құралдары	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	–	1.106.282	1.106.282	1.106.282	–	
<b>Ақшалай қаражат және оның баламалары</b>								
Кері репо операциялары	2022 жылғы 31 желтоқсан	42.177.783	225.677.520	–	267.855.303	267.855.303	–	
Инвестициялық бағалы қағаздар	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	35.551.435	–	35.551.435	35.551.435	–	
Басқа қаржылық активтер	2022 жылғы 31 желтоқсан	31.889.236	–	–	31.889.236	31.916.099	26.863	
<b>Әділ құны ашылатын міндеттемелер</b>								
<b>Клирингтік қатысушылардың қаражаты</b>								
Басқа қаржылық міндеттемелер	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	312.809.343	–	312.809.343	312.809.343	–	
Ақшалай қаражат және оның баламалары	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	–	131.489	131.489	131.489	–	

		Бастапқы деректерді қолданумен әділ құнын бағалау					Танылмаған пайда/ (залал)	
2021 жылғы 31 желтоқсан	Бағалау күні	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны		
<b>Әділ құны бойынша бағаланатын активтер</b>								
Басқа жиынтық табысы арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	21.053	21.053	21.053	–	
Негізгі құралдар – жер, ғимараттар, көлік құралдары	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	1.026.677	1.026.677	1.026.677	–	
<b>Әділ құны ашылатын активтер</b>								
Ақшалай қаражат және оның баламалары	2021 жылғы 31 желтоқсан	28.671.599	35.781.163	–	64.452.762	64.452.762	–	
Кредит ұйымдарындағы қаражат	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	4.214.269	–	4.214.269	4.214.269	–	
Инвестициялық бағалы қағаздар	2021 жылғы 31 желтоқсан	34.379.345	–	–	34.379.345	34.430.667	51.322	
Басқа қаржылық активтер	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	415.774	415.774	415.774	–	
<b>Әділ құны ашылатын міндеттемелер</b>								
<b>Клирингтік қатысушылардың қаражаты</b>								
Басқа қаржылық міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	86.830.269	–	86.830.269	86.830.269	–	
Басқа қаржылық міндеттемелер	2021 жылғы 31 желтоқсан	–	–	27.674	27.674	27.674	–	

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)*

## 24. Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)

### Бағалау үлгілері мен жорамалдар

Қаржылық есеп берушілікте әділ құны бойынша көрсетілетін активтер мен міндеттемелердің, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша бағаланбайтын, бірақ әділ құны ашылатын баптардың әділ құнын белгілеу үшін пайдаланылған үлгілер мен жорамалдар төменде сипатталған.

*Әділ құны олардың теңгерімдік құнына шамамен тең активтер*

Өтімді немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың әділ құны теңгерімдік құнына шамамен тең деп болжанады. Бұл жорамал сондай-ақ белгіленген өтеу мерзімі жоқ талап етілетін салымдар мен жинақ ақша шоттарына да қолданылады.

*Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер*

Бағасы белгіленген облигациялардың әділ құны есептік күнгі белгіленген бағаларға негізделеді. Бағасы белгіленбеген құралдардың, кредиттік ұйымдардағы қаражаттың, клирингтік қатысушылардың қаражатының, басқа қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны, талаптары, кредиттік тәуекелі және өтеу мерзімі ұқсас берешек бойынша қазіргі сәтте бар мөлшерлемелерді пайдалана отырып, болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бағаланады.

*Негізгі құралдар – ғимараттар*

Жылжымайтын мүлік нысандарының әділ құны нарықпен салыстыру әдісінің және дисконтталған ақша ағындары әдісінің көмегімен анықталды. Бағалаушының нарықпен салыстыру әдісі бойынша жасаған бағалауы нақты жылжымайтын мүлік нысанының сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жағдайындағы айырмашылықтарды ескере отырып айтарлықтай түзетілген нарықтық операциялар бағасына негізделген.

Дисконтталған ақша ағындары әдісі бойынша, әділ құн активтің қызмет ету мерзімі ішінде иеленуге байланысты пайдалар мен міндеттемелерге қатысты жорамалдарды пайдалана отырып бағаланады. Бұл әдіс жылжымайтын мүлік нысанына қатысу үлесі бойынша ақша ағындарының бірізділігін болжауды қамтиды. Болжалды ақша ағындарының осы бірізділігіне қатысты нарықтық деректер негізінде алынған дисконттау мөлшерлемесі қолданылады, нәтижесінде активке байланысты кіріс ағынының келтірілген құны белгіленеді.

*Негізгі құралдар – жер*

Жылжымайтын мүлік нысандарының әділ құны нарықпен салыстыру әдісінің көмегімен анықталды. Бағалаушының жасаған бағалауы нақты жылжымайтын мүлік нысанының сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жағдайындағы айырмашылықтарды ескере отырып айтарлықтай түзетілген нарықтық операциялар бағасына негізделген.

**Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер және әділ құн бойынша бағаланатын 3-деңгейдегі қаржылық емес құралдардың негізгі жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдығы**

Төмендегі кестеде 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған Топ ғимараттарының әділ құнын бағалаудың бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістерге сезімталдығы ұсынылғана:

<i>Бақыланбайтын бастапқы деректер</i>	<i>Мәні</i>	<i>Бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістер</i>	<i>Әділ құнға әсер етуі</i>
Дисконттау мөлшерлемесі	26.22%	+1%	(52.219)
		-1%	59.312

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**25. Қаржы құралдарын өзара есепке алу**

Төмендегі кестелерде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржылық міндеттемелерге қарсы өзара есепке алынған қаржылық активтер, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есеп алуға әкелмейтін, заңды қорғаумен қамтамасыз етілген неттинг туралы бас келісімдердің және ұқсас келісімдердің (ISDA, RISDA және ұқсас) салдары ұсынылған:

	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған қаржылық активтердің таза мөлшері	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған қаржылық міндеттемелердің таза мөлшері	Өзара есепке алынуы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмеген байланысты сомалар		Таза сом
			Қаржы құралдары	Алынған ақшалай қамтамасыз ету	
<b>2022 жылдың 31 желтоқсанында</b>					
<b>Қаржылық активтер</b>					
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	11.769.454.576	—	(11.769.454.576)	—	—
<b>Жиыны</b>	<b>11.769.454.576</b>	<b>—</b>	<b>(11.769.454.576)</b>	<b>—</b>	<b>—</b>
<b>Қаржылық міндеттемелер</b>					
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	—	(11.769.454.576)	11.769.454.576	—	—
<b>Жиыны</b>	<b>—</b>	<b>(11.769.454.576)</b>	<b>11.769.454.576</b>	<b>—</b>	<b>—</b>

	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған қаржылық активтердің таза мөлшері	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған қаржылық міндеттемелердің таза мөлшері	Өзара есепке алынуы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмеген байланысты сомалар		Таза сома
			Қаржы құралдары	Алынған ақшалай қамтамасыз ету	
<b>2021 жылдың 31 желтоқсанында</b>					
<b>Қаржылық активтер</b>					
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	4.245.575.870	—	(4.245.575.870)	—	—
<b>Жиыны</b>	<b>4.245.575.870</b>	<b>—</b>	<b>(4.245.575.870)</b>	<b>—</b>	<b>—</b>
<b>Қаржылық міндеттемелер</b>					
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	—	(4.245.575.870)	4.245.575.870	—	—
<b>Жиыны</b>	<b>—</b>	<b>(4.245.575.870)</b>	<b>4.245.575.870</b>	<b>—</b>	<b>—</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау**

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзімдері бойынша активтер мен міндеттемелер ұсынылған.

	2022 жыл 31 желтоқсан			2021 жыл 31 желтоқсан		
	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары	267.855.303	–	267.855.303	64.452.762	–	64.452.762
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	161.927	–	161.927	–	–	–
Кері репо операциялары	35.551.435	–	35.551.435	4.214.269	–	4.214.269
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	11.769.454.576	–	11.769.454.576	4.245.575.870	–	4.245.575.870
Инвестициялық бағалы қағаздар	31.889.236	–	31.889.236	34.379.345	–	34.379.345
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бааланатын үлестік бағалы қағаздар	–	21.053	21.053	–	21.053	21.053
Қауымдастырылған компанияға салынатын инвестициялар	–	125.083	125.083	–	90.537	90.537
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	117.314	–	117.314	78.297	–	78.297
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	–	968	968	–	1.878	1.878
Негізгі құралдар	–	1.738.803	1.738.803	–	1.408.676	1.408.676
Материалдық емес активтер	–	1.616.142	1.616.142	–	1.307.888	1.307.888
Берілген аванстар	362.007	–	362.007	16.818	557.835	574.653
Басқа активтер	815.259	–	815.259	462.625	–	462.625
<b>Жиыны</b>	<b>12.106.207.057</b>	<b>3.502.049</b>	<b>12.109.709.106</b>	<b>4.349.179.986</b>	<b>3.387.867</b>	<b>4.352.567.853</b>
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	312.809.343	–	312.809.343	86.830.269	–	86.830.269
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	11.769.454.576	–	11.769.454.576	4.245.575.870	–	4.245.575.870
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	15.161	–	15.161	3.503	–	3.503
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	–	345.302	345.302	–	191.506	191.506
Алынған аванстар	90.876	–	90.876	51.206	–	51.206
Басқа міндеттемелер	359.034	–	359.034	201.537	–	201.537
<b>Жиыны</b>	<b>12.082.728.990</b>	<b>345.302</b>	<b>12.083.074.292</b>	<b>4.332.662.385</b>	<b>191.506</b>	<b>4.332.853.891</b>
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	23.478.067	3.156.747	26.634.814	16.517.601	3.196.361	19.713.962

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

**27. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар**

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24 ҚЕХС (IAS) сәйкес тараптардың бірі басқа тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылау немесе оларға елеулі ықпал ету мүмкіндігі бар тараптар байланысты болып саналады. Тараптар байланысты болып табылады ма екенін шешкен кезде тараптардың құқықтық нысаны ғана емес, олардың қатынастарының мазмұны ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жасала алмайтын мәмілелер жасай алады. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланысты емес тараптар арасындағы мәмілелердің бағасы мен талаптарынан өзгеше болуы мүмкін.

Топ пен басқа байланысты тараптар арасындағы операциялар туралы толық мәліметтер төменде ашылған:

	2022 жыл 31 желтоқсан			2021 жыл 31 желтоқсан		
	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал
Ақшалай қаражат және оның баламалары	42.177.783	59.689.318	—	11.482.909	22.668.612	—
Инвестициялық бағалы қағаздар	31.656.794	—	—	33.420.306	—	—
Берілген аванстар	—	357.112	—	—	557.881	—
Басқа активтер	—	—	—	19.029	46.446	—
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	—	—	—	—	1.114.274	—
Алынған аванстар	—	11.994	—	—	5.553	—
Басқа міндеттемелер	—	1.532.313	—	—	5.385	—

2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдарға арналған жиынтық табыс туралы есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша туындаған келесі сомалар көрсетілген.

	31 желтоқсанда аяқталған жылға					
	2022 жыл			2021 жыл		
	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал
Комиссиялық кірістер	148.699	239.988	—	187.446	443.369	—
Пайыздық кірістер	—	—	—	—	—	—
Басқа кірістер	—	8.323	—	—	—	—
Операциялық шығыстар	(22.668)	(242.78)	—	—	—	—

Негізгі басқару персоналы мүшелерінің сыйақысы төменде ұсынылған:

	2022 жыл	2021 жыл
Атқарушы органның мүшелерінің сыйақылары	211.628	195.186
Басқару органының сыйақылары	52.652	52.958
Басқа лауазымды тұлғалар	18.368	13.945
Әлеуметтік салық	23.257	21.752
<b>Жиыны</b>	<b>305.905</b>	<b>283.841</b>

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

## 28. Есепті күннен кейінгі уақиғалар

КАСЕ-тің 2022-2024 жылдарға арналған даму стратегиясына сәйкес «eTrade.kz» ЖШС еншілес компаниясы «КАСЕ клирингтік орталығы» АҚ (КАСС) болып қайта құрылды.



КАСС-ті құру Биржаның сауда-саттықты ұйымдастырушы мен орталық контрагенттің тәуекелдер профилін ажырату мақсатында өзінің еншілес ұйымына орталық контрагенттің функцияларын беру жоспарларымен шартталған. Бұдан басқа, клиринг және орталық контрагент функцияларын бөлу тек КАСЕ-ге ғана емес, сондай-ақ басқа да биржалық және биржадан тыс нарықтарға айналатын түрлі қаржы құралдары бойынша қызметтер көрсетуге мүмкіндік береді.

Украинадағы әскери операцияға байланысты Ресей Федерациясына қарсы санкциялар жалпы әлемдік экономикаға және Қазақстан Республикасына, атап айтқанда, сатып алынатын тауарларға, жұмыстарға және қызметтерге жоғары баға түрінде әсер етуді жалғастыруда.

2023 жылдың қаңтарынан бастап теңгенің тұрақты нығаюы байқалады. ҚР ҰБ 2023 жылдың қаңтары мен ақпанында қайта қарау кезінде базалық мөлшерлемені 16,75% деңгейінде сақтап қалды. 2023 жылы ҚРҰЗ валюталық интервенциялар жүргізбеді.

2023 жылдың наурызында Silicon Valley Bank (SVB) және Signature Bank (SB) жабылғаннан кейін, сондай-ақ Швейцария Ұлттық Банкінің Credit Suisse (CS) қаржылық көмегі және UBS-ті кейіннен иемденгеннен кейін, жаһандық банк жүйесіне қатысты алаңдаушылық артып келеді, бұл көбінесе 2008 жылғы жаһандық қаржы дағдарысымен салыстырылады. Қазіргі тұрақсыз жағдайдың салдары болашақта әлемдік банк жүйесіне әсер етуі мүмкін. Компания жоғарыда аталған банктермен байланысты активтерге иелік етпейді. Осы жекелеген қаржылық есеп берушілікті бекіту күніне Компанияның қызметіне әсері анықталған жоқ.